

Veďte, prosíme, na vedomí, že text článku odpovída platné právni úpravě ke dni publikace.

Konanie podnikateľa vo svetle aktuálnej judikatúry

Problematika konania menom podnikateľov všeobecne a právnických osôb zvlášť predstavuje jeden zo závažných praktických problémov hospodárskych aj obchodných vzťahov. Je prameňom mnohých nejasností a uvoľnená prax v tejto oblasti býva tiež neustálym zdrojom machinácií nepoctivých jednotlivcov. Tým klesá dôveryhodnosť týchto vzťahov ako celku.

OBSAH

<?XML:NAMESPACE PREFIX = O />1. Úvod

2. Jednanie podnikateľa

2.1 Priame jednanie

2.1.1 Podnikateľ - fyzická osoba

2.1.2 Podnikateľ - právnická osoba

2.2 Nepriame jednanie (zastúpenie)

2.2.1 Historický vývoj právnej úpravy zastúpenia

2.2.2 Súčasná úprava

2.2.2.1 Zastúpenie podľa § 13 ods. 3 obchodného zákoník

2.2.2.2 Zastúpenie na základe plnej moci

2. 2. 2. 3 Zastúpenie na základe rozhodnutia štátneho orgánu

4. Zákonné zastúpenie podľa § 15 ObchZ.

5. Inštitút krámskeho inzistora

3. Prokúra

6. Judikatúra

6.1 Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 14. 3. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000 (jednateľské právomocí ekonomického námestníka v zmenkových veciach)

6.2 Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 4. 4. 1995, č.j. 5 Cmo308/1994 (dodatky prokuristov)

6.3 Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 23. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 216/2003 (obmedzenie jednateľských právomocí)

7. Komparácia so slovenskou úpravou

8. Konanie podnikateľa de lege ferenda

9. Záver

1. Úvod

Problematika konania menom podnikateľov všeobecne a právnických osôb zvlášť predstavuje jeden zo závažných

praktických problémov hospodárskych aj obchodných vzťahov. Je prameňom mnohých nejasností a uvoľnená prax v tejto oblasti býva tiež neustálym zdrojom machinácií nepoctivých jednotlivcov. Tým klesá dôveryhodnosť týchto vzťahov ako celku.

Mojím ciešom je rozobrať judikát Najvyššieho súdu ČR týkajúci sa konateľských právomocí ekonomického námestníka v zmenkových veciach, rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe ohľadne dodatkov prokuristov a judikát Najvyššieho súdu ČR vo veci obmedzení konateľských právomocí. Rozhodnutia súdov v Českej republike síce nemajú charakter prameňa práva (výnimkou sú rozhodnutia Ústavného súdu, ktorý má oprávnenie rozhodnúť o neústavnosti zákona alebo podzákonného právneho predpisu), ale fakticky ním sú, alebo, lepšie povedané, výrazne ovplyvňujú spôsob, akým budú zákony vykladané. Judikatúra českých najvyšších súdov síce nie je formálne záväzná, ale má normatívnu silu, ktorá sa prejavuje tak, že sudca zvažuje aplikovateľnosť relevantnej judikatúry vyšších súdov so zretežom na iné faktory, ako sú právne princípy, ekonomické a obdobné dopady judikatúry, vývoj spoločenských podmienok, eventuálne môže zväziť správnosť interpretácie práva obsiahnutej v judikatúre z iných dôvodov. [1]

2. Konanie podnikateža

Každý podnikateľ, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu, musí pri realizácii svojho podnikateľského zámeru vstupovať do právnych vzťahov a v tejto súvislosti musí konať veľmi rôznorodé právne konania.

Konaním podnikateža sa rozumie prejavenie vytvorenej vôle (prijatého rozhodnutia) voči tretím osobám s ciešom spôsobiť vznik, zmenu alebo zánik tých práv a povinností, ktoré právne predpisy s týmto prejavom vôle spájajú. [2] Musí ísť o konanie, ktoré je **právnym úkonom**. K tomu, aby úkon bol spôsobilý vyvolať právne následky, je potrebné splnenie náležitostí právneho úkonu, a to náležitosti subjektu (nedostatok spôsobilosti k právam a povinnostiam spôsobuje absolútnu neplatnosť); náležitosti vôle, ktorá musí byť skutočná, slobodná, vážna a prostá omylu; náležitosti prejavu, ktorý musí byť zrozumiteľný, určitý, a vo vymedzených prípadoch sa vyžaduje aj forma; ďalej je to náležitosť pomeru vôle a prejavu (musí tam byť zhoda); a náležitosti predmetu, ktorý musí byť možný a dovolený.

O právny úkon nepôjde tam, kde prejav vôle, ktorý za okolností, za ktorých bol uskutočnený, nesmeruje vôbec k spôsobeniu právneho účinku - následku v podobe vzniku, zmeny či zániku právneho vzťahu (napr. pozvanie obchodných partnerov na obed).

Všeobecnou úpravou pre právne úkony je občanský zákoník, najmä jeho ustanovenia § 34 - 42a. Pre obchodné vzťahy platí špeciálna úprava § 266 a násl. ObchZ.

Od právneho konania musíme odlišovať **rozhodovanie**, ktoré predstavuje vytváranie vôle v určitej veci a deje sa vo vnútri podnikateľského subjektu. Jedná sa tak o voľný proces, ktorý prejavu vôle predchádza a uskutočňuje sa bez právnych účinkov navonok. Takúto povahu má najmä uznesenie valného zhromaždenia obchodnej spoločnosti alebo predstavenstva akciovej spoločnosti alebo družstva.

Právne konanie nie je zhodné ani s **obchodným vedením spoločnosti resp. s riadením spoločnosti**. Aj keď obchodní zákoník pojem obchodného vedenia používa (s výnimkou akciovej spoločnosti, u ktorej hovorí o riadení spoločnosti), jeho definíciu však nepodáva. [3]Čo sa rozumie pod obchodným vedením uvádza dôvodová správa k zákonu č. [370/2000](#) Sb., ktorým bol novelizovaný ObchZ, podľa ktorej je obchodným vedením: „prevádzkovanie

základnej hospodárskej činnosti a rozhodovanie o záležitostiach vo vnútri spoločnosti“.[4] Základný rozdiel medzi obchodným vedením a právnym konaním je potrebné vidieť v tom, že obchodné vedenie sa týka vnútorných záležitostí spoločnosti, tzn. že v žiadnom prípade v sebe automaticky nezahrňuje oprávnenie k právnemu konaniu menom spoločnosti. [5]Z toho vyplýva, že konateľská činnosť je len prejavom toho, o čom bolo už v rámci vnútornej pôsobnosti rozhodnuté.

Podľa § 13 ods. 1 ObchZ fyzická osoba - podnikateľ môže konať osobne alebo za ňu koná zástupca. Právnická osoba môže konať štatutárnym orgánom alebo za ňu koná zástupca. Z toho vyplýva, že podnikateľ môže konať dvojakým spôsobom. **Priamym konaním** podnikateľa - fyzickej osoby je jeho osobné konanie, kedy sám vykonáva právne úkony. Podnikateľ - právnická osoba koná priamo, ak koná jej štatutárny orgán. Naproti tomu **nepriame konanie**, a to ako fyzickej tak aj právnickej osoby, je konanie prostredníctvom zástupcu. Zástupca prejavuje svoju vlastnú vôľu, ale koná tak menom zastúpeného podnikateľa, a jeho konanie zaväzuje priamo zastúpeného podnikateľa. Takéto zastúpenie sa označuje ako *zastúpenie priame*. Právnym dôvodom vzniku oprávnenia zástupcu konať menom zastúpeného môže byť buď priamo zákon, rozhodnutie štátneho orgánu (najčastejšie súdu) tj. zákonné zastúpenie alebo sa môže zakladať na dohode (zmluve) o plnej moci, tj. zmluvné zastúpenie.[6] O *nepriamom zastúpení* je možné hovoriť vtedy, ak koná zástupca svojím menom na účet zastúpeného, avšak z učinенých úkonov je zviazaný sám (napr. § 577 a násl. ObchZ alebo § 737 a násl. ObčZ).

Zvláštnu úpravu predstavuje § 64 ObchZ (toto ustanovenie akceptuje myšlienku vynikajúceho civilistu E. Tilscha, že aj obchodná spoločnosť je mysliteľná ako nasciturus [7]), ktorý upravuje **konanie menom spoločnosti pred zápisom do obchodného registra**, tzn. že ide o konanie menom spoločnosti, ktorá ešte nevznikla ako právnická osoba. Toto konanie môže menom spoločnosti uskutočniť hocikto (napr. budúci zamestnanec), nemusia to byť len zakladatelia spoločnosti tj. osoby, ktoré uzavreli spoločenskú alebo zakladateľskú zmluvu, alebo založili zakladateľskou listinou niektorú z kapitálových spoločností. Kto koná menom obchodnej spoločnosti pred jej vznikom, je z takého konania zviazaný. To predovšetkým znamená, že konanie nie je neplatné, aj keď subjekt, ktorého menom bolo konané, doposiaľ neexistuje.[8] Ak koná viac osôb sú zviazané spoločne a nerozdielne. Ak spoločníci resp. jej príslušný orgán spoločnosti tieto konania schváli do troch mesiacov (prekluzívna lehota) od vzniku spoločnosti, uplatní sa fikcia, že spoločnosť bola zviazaná od počiatku, teda od uskutočnenia právneho konania. Táto úprava bola nastolená novelou prevedenou zákonom č. [370/2000](#) Sb. platnou od 1. 1. 2001. Pred touto novelou stačilo, aby spoločnosť ostala nečinná, tzn. aby v stanovenej lehote takéto konanie neodmietla, nevyžadovalo sa aktívne konanie spoločnosti ako je tomu v súčasnej úprave. Zakladatelia sú povinní zriadiť zoznam konaní a predložiť ich spoločníkom alebo príslušnému orgánu spoločnosti ku schváleniu tak, aby trojmesačná lehota od vzniku spoločnosti mohla byť dodržaná. Ak zakladatelia túto povinnosť porušia, zodpovedajú solidárne veriteľom za škodu, ktorá im v dôsledku toho vznikne. Bude sa jednať o zodpovednosť za škodu podľa § 757 ObchZ, a preto sa na túto zodpovednosť vzťahujú ustanovenia § 373 ObchZ a násl. Štatutárny orgán má povinnosť oznámiť schválenie konaní účastníkom záväzkových vzťahov.

2. 1 Priame konanie

2. 1. 1 Podnikateľ - fyzická osoba

Právnou spôsobilosťou fyzickej osoby sa rozumie jednak spôsobilosť k právam a povinnostiam a jednak spôsobilosť k právne relevantným úkonom. Ustanovenia § 7 - 10 ObčZ pojednávajú o fyzických osobách. Ustanovenie § 6 zákona č. [455/1991](#) Sb., o živnostenskom podnikaní, v znení neskorších predpisov, stanoví všeobecné podmienky prevádzkovania živnosti, kde okrem spôsobilosti k právnym úkonom sa vyžaduje dosiahnutie veku 18 rokov, bezúhonnosť a ďalej predloženie dokladu o tom, že nemá daňové nedoplatky a nedoplatky na platbách poisťného na sociálne zabezpečenie a príspevku na štátnu politiku zamestnanosti.

Spôsobilosť fyzickej osoby k právam a povinnostiam (právna subjektivita) vzniká narodením (§ 7 ods. 1 ObčZ). Spôsobilosť mať práva priznáva čl. 5 Listiny základných práv slobôd ako základné žudské právo každému. Spôsobilosť k právam a povinnostiam má aj počaté dieťa, ak sa narodí živé. U nascitura sa jedná o podmienenú právnú subjektivitu tj., ak sa nenarodí vôbec, alebo sa narodí mŕtvy, potom sa na neho hľadí, akoby právnou osobnosť nikdy nezískal.

Právna subjektivita fyzickej osoby zaniká smrťou (§ 7 ods. 2 ObčZ). Smrť človeka sa preukazuje úradným zistením (obhliadkou mŕtveho) a vydaním úmrtného listu (vyhláška č. [19/1988](#) Sb.). Pokiaľ nie je možné z nejakého dôvodu smrť určitej osoby úradne zistiť a vydať úmrtný list, rozhodne o prehlásení fyzickej osoby za mŕtvu súd na návrh toho, kto na tom má právny záujem. Za mŕtveho je možné prehlásiť človeka, ktorého smrť je zistená inými dôkaznými prostriedkami než obhliadkou mŕtvolu a vydaním úmrtného listu, alebo ak je pravdepodobné, že nezvestná fyzická

osoba so zretežom ku všetkým okolnostiam prípadu už nežije.

Spôsobilosť k právnym úkonom spočíva v spôsobilosti fyzickej osoby vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať pre seba subjektívne práva a zaväzovať sa k právnym povinnostiam. V rámci toho zahrňuje spôsobilosť k právnym úkonom aj spôsobilosť subjektívne práva a právne povinnosti tiež meniť či rušiť (§ 34 ObčZ). Spôsobilosť k právnym úkonom vzniká v plnom rozsahu plnoletosti. Ustanovenie § 8 ods. 2 ObčZ stanoví, že plnoletosť sa nadobúda dosiahnutím osemnásteho roku, pričom pred dosiahnutím tohto veku sa plnoletosť nadobúda len uzavretím manželstva. Takto nadobudnutá plnoletosť sa nestráca ani zánikom manželstva ani prehlásením manželstva za neplatné.

V ustanovení § 9 ObčZ je stanovené, že **maloleté osoby** majú spôsobilosť len k takým právnym úkonom, ktoré sú svojou povahou primerané rozumovej a voľnej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku. Toto ustanovenie chráni ako maloletých pred jeho veku neprimeranými právnymi úkonmi, tak aj tretie osoby, ktoré s ním v dobrej viere jednajú. Právne úkony maloletej osoby, ktoré po posúdení všetkých okolností prípadu budú uznané za jeho veku podľa § 9 ObčZ neprimerané, budú absolútne neplatné podľa § 38 ods. 1 ObčZ. Právne úkony, ku ktorým maloletý nie je sám spôsobilý, musí za neho vykonať jeho právny zástupca.

Ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, nie je vôbec schopná konať právne úkony, súd ju spôsobilosti k právnym úkonom **zbaví** (§ 10 ods. 1 ObčZ). Tejto osobe zriadi súd obligatórne opatrovníka, ktorý sa stane jej zákonným zástupcom (§ 26 ObčZ). „Právny úkon“ osoby zbavenej spôsobilosti k právnym úkonom by bol absolútne neplatný podľa § 38 ods. 1 ObčZ. Súd **obmedzí** spôsobilosť k právnym úkonom a rozsah obmedzenia v rozhodnutí určí, ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, alebo pre nadmerné užívanie alkoholických nápojov alebo omamných látok je schopná vykonať len niektoré právne úkony. Právne úkony s obmedzenou spôsobilosťou k právnym úkonom budú platne vykonané v oblasti, ktorej sa obmedzenie netýka (len ak by boli neplatné pre momentálne zatmenie mysle napr. v alkoholovom opojení podľa § 38 ods. 2 ObčZ). Naopak právne úkony týchto osôb budú automaticky neplatné v oblasti, ktorej sa obmedzenie týka. V tejto oblasti musí konať opatrovník. Súd svoje rozhodnutie, ktorým fyzickú osobu zbavil spôsobilosti k právnym úkonom, alebo ktorým ju v tejto spôsobilosti obmedzil, zmení, pokiaľ sa zmenia dôvody, ktoré k vydaniu rozhodnutia viedli. Pokiaľ tieto dôvody odpadnú, súd svoje rozhodnutie zruší.

2. 1. 2 Podnikateľ - právnická osoba

Za právnickú osobu môžeme považovať právnickú osobu reálne existujúcu zo svojej vlastnej podstaty, alebo môžeme za ňu považovať umelú právnu konštrukciu, vytvárajúci fiktívny subjekt, podobný osobe fyzickej. Česká právna úprava vychádza z druhého pojatia resp. prevažuje **teória fikcie**. Vo vonkajších právnych vzťahoch môže právnická osoba ako fikcia a abstraktum vystupovať len prostredníctvom fyzických osôb, nakoľko právnická osoba môže právne konať (resp. konať vôbec, aj bez právnych dôsledkov) vo vzťahoch navonok len prostredníctvom fyzickej osoby, ktoré ju predstavujú.[9]

Za osobné konanie právnickej osoby sa považuje konanie jej štatutárneho orgánu konané menom právnickej osoby.

Pojem štatutárneho orgánu je vymedzený v § 20 ods. 1 ObčZ. Podľa neho je štatutárnym orgánom ten, kto je oprávnený činiť právne úkony právnickej osoby vo všetkých veciach, a to buď na základe zmluvy o zriadení právnickej osoby, alebo zakladacou listinou alebo zákonom. Pre jednotlivé obchodné spoločnosti a pre družstvá má ObchZ ustanovenia, ktoré určujú ich štatutárne orgány (§ 85, § 101 ods. 1, § 133, § 191, § 243 ods. 2 a 3, § 245 ods. 2 a 3). Príslušné ustanovenia o štatutárnych orgánoch sú kogentné, a nie je možné sa od nich odchýliť.[10] Určenie štatutárneho orgánu zmluvou o zriadení právnickej osoby alebo zakladacou listinou sa uplatní v prípade, ak takéto určenie nebolo prevedené zákonom.

Štatutárny orgán môže **tvoriť** jedna alebo viac osôb (jednatelia v spoločnosti s ručením obmedzeným, spoločníci vo verejnej obchodnej spoločnosti), alebo môže byť kolektívny (predstavenstvo u akciovej spoločnosti alebo u družstva). Ak tvorí štatutárny orgán jedna alebo viac osôb je vhodné upraviť, či môže konať každý samostatne alebo musia konať všetci spoločne alebo aspoň niekto z nich spoločne. Pokiaľ spoločenská zmluva neurčí ináč, môže konať každý samostatne (§ 85 ods. 2, § 101 ods. 1 ObchZ). Ak tvorí štatutárny orgán kolektív, nie je vždy nutné, aby za právnickú osobu konali jeho všetci členovia. Môže tak konať ktorýkoľvek člen kolektívneho štatutárneho orgánu alebo len predseda alebo je nutné, aby za právnickú osobu konali aspoň dvaja členovia, ako je to stanovené v § 243 ods. 3 ObchZ v prípade, kedy je pre právny úkon stanovená písomná forma. Úprava spôsobu konania štatutárneho orgánu je dispozitívna, takže zákonné pravidla je možné v spoločenskej zmluve, stanovách, štatúte apod. právnickej osoby modifikovať. Ak je stanovami alebo spoločenskou zmluvou stanovené, že menom spoločnosti je oprávnených konať viac štatutárnych orgánov alebo členov štatutárneho orgánu spoločne, vylučuje to v takom prípade oprávnenie

štatutárneho orgánu alebo jeho jednotlivého člena konať samostatne. [11]

Do 1. 7. 1996 bol rozhodujúci okamžik, od ktorého mohol štatutárny orgán konať s právnymi účinkami viazaný na účinky zápisu štatutárneho orgánu do **obchodného registra**. Novela prevedená zákonom 142/1996 Sb. vypustila formuláciu „ak je tento orgán zapísaný do obchodného registra“ z § 13 ods. 2 ObchZ, a tak zápis štatutárneho orgánu do obchodného registra nemá konštitutívne účinky, ale naopak oprávnenie vzniká okamžikom, kedy bol tento orgán predpísaným spôsobom ustanovený (zvolený alebo menovaný). Tento deklaratórny zápis má významné účinky s ohľadom na princíp publicity, najmä jeho negatívnu stránku, ktorá je zakotvená v § 29 ods. 1 ObchZ a vyjadruje princíp všeobecnej dôvery v správnosť zápisu v obchodnom registri. Tento princíp spočíva v tom, že proti tomu, kto koná v dôvere v zápis do obchodného registra, nemôže ten, ktorého sa zápis týka namietat', že zápis nezodpovedá skutočnosti. Podľa ustanovenia § 35 písm. f) ObchZ sa do obchodného registra zapisuje meno a bydlisko alebo firma a sídlo osoby, ktorá je štatutárnym orgánom právnickej osoby alebo jeho členom, s uvedením spôsobu ako menom právnickej osoby koná, a deň vzniku a zániku jej funkcie; ak je štatutárnym orgánom alebo jeho členom právnická osoba, tiež meno a bydlisko osôb, ktoré sú jej štatutárnym orgánom alebo členom.

Z dôvodu ochrany tretích osôb je dôležité stanoviť **následky prekročenia** konateľského oprávnenia štatutárneho orgánu právnickej osoby. Ustanovenie § 13 ods. 4 ObchZ stanoví, že právnická osoba je viazaná voči tretím osobám konaním uskutočneným jej štatutárnym orgánom alebo likvidátorom, aj keď prekročil rozsah jeho predmetu podnikania. Na jednej strane môže štatutárny orgán konať vo všetkých veciach právnickej osoby, ale na druhej strane môže byť obmedzený vo vnútorných vzťahoch právnickej osoby, ktoré nie je možné uplatňovať voči tretím osobám, aj keď boli zverejnené. Okrem štatutárneho orgánu sa toto ustanovenie vzťahuje aj na likvidátora, ktorého oprávnenie konať menom právnickej osoby je obmedzené, a to len na úkony smerujúce k likvidácii. Výnimku z viazanosti právnickej osoby konaním štatutárneho orgánu predstavuje situácia, kedy štatutárny orgán prekročí pôsobnosť, ktorú mu zveruje alebo dovozuje zveriť zákon. Bude sa jednať napr. o právne úkony, ktoré podľa zákona (nie podľa stanov) vyžadujú rozhodnutie valného zhromaždenia. Napríklad akciová spoločnosť by mohla uzavrieť zmluvu o úvere s členom predstavenstva len s predchádzajúcim súhlasom valného zhromaždenia (§ 196a ObchZ). Prekročenie zákonom vymedzenej pôsobnosti štatutárneho orgánu bude mať za následok neplatnosť právneho úkonu. Záväznosť prekračujúcich konaní vyplýva ex lege a je podmienená princípom „neznalosť zákona neospravedlňuje“.

Štatutárny orgán koná menom právnickej osoby vo všetkých veciach a **rozsah jeho oprávnení nie je obmedzený**. Podľa § 19a ods. 1 ObčZ môže byť spôsobilosť právnickej osoby nadobúdať práva a povinnosti obmedzená len zákonom, a to by v dôsledku mohlo viesť k obmedzeniu podnikateľského oprávnenia štatutárneho orgánu. Tzv. teória **ultra vires**, ktorá viazala platnosť právnych úkonov na predmet činnosti vymedzený v zakladateľských dokumentoch, sa v českom právnom poriadku neaplikuje, a to od zrušenia zákona č. [109/1964](#) Sb., hospodárskeho zákoníku, v znení neskorších predpisov (ďalej len HZ). V súčasnej úprave pre právnické osoby súkromného práva platí všeobecne princíp opačný, a môžu teda konať právne úkony aj mimo zapísaný predmet ich činnosti, iba ak im to zakáže zvláštna právna úprava (typický je prípad vstupu právnickej osoby do likvidácie). Prekročenie predmetu činnosti tak nemá za následok ničotnosť právneho úkonu.

Obmedzenie konateľského oprávnenia štatutárneho orgánu právnickej osoby nie je možné uplatňovať voči tretím osobám, aj keď to bolo zverejnené (§ 13 ods. 5 ObchZ). V niektorých špeciálnych prípadoch ObchZ (§ 133 ods. 2, § 191 ods. 2) stanoví, že štatutárny orgán môže byť vo svojom konateľskom oprávnení obmedzený spoločenskou zmluvou, stanovami, valným zhromaždením alebo dozornou radou, avšak tieto obmedzenia majú len internú povahu a preto nepôsobia navonok voči tretím osobám. Rovnakým spôsobom je upravené obmedzenie konateľského oprávnenia pre osobné spoločnosti (§ 85 ods. 2 ObchZ a prostredníctvom § 93 ods. 4 ObchZ sa táto úprava primerane použije aj na komanditnú spoločnosť), kedy je obmedzenie prípustné len na základe spoločenskej zmluvy. Porušenie obmedzenia neznamená, že by konanie, pri ktorom k nemu došlo, právnickú osobu nezaväzovalo. To by malo však za následok zodpovednosť toho, kto obmedzenie porušil.

2. 2 Nepriame konanie (zastúpenie)

2. 2. 1 Historický vývoj právnej úpravy zastúpenia

A. Randa rozčlenil hlavné spôsoby obchodného zastúpenia podľa rakúskeho obchodného práva (teda najmä podľa zákona č. 1/1863 r. z., všeobecný zákoník obchodní, ďalej len VOZ) takto:

1. Prokúra (čl. 41. - 46.).
2. Obchodná plná moc (Handlungsbevollmächtigung), článok 47. - 52., ako aj reprezentáciu rak. odštepnych

závodov uhorských spoločností akciových a poisťovacích, tiež aj výrobných spoločností. (Zák. zo dňa 27. júna 1878 č. 63 ř. z.).

3. Obchodné jednotežstvo (Handelsagentschaft). §§ 59. - 59d) živn. ř. podľa redakcie zák. z r. 1902 (prvé nař. min. zo dňa 3. novembra 1852 č. 220. ř. z. §§ 9. a 10.).
4. Jednoduchú obchodnú plnú moc (čl. 297. 298.).
5. *Plnú moc spoločníkov a likvidátorov, ktorí spoločnosť verejnú alebo komanditnú zastupujú* (čl. 114. 133. 167. 169. zák. ob.); potom *plnú moc prednostu akciovéj spoločnosti* (čl. 231.).
6. *Plnú moc predstavenstva spoločností výrobných* (§ 18. zák. zo dňa 9. apríla 1873).
7. Plnú moc súdneho sekvestra obchodného závodu (§ 342. exek. ř.).

V prípadoch 1. - 4. a 7. zastúpenie sa zakladá (plná moc, Vollmacht) na príkaze (Auftrag), tj. na prenesenej k tomu smerujúcu vôľu strán alebo sudcu (tak niekedy aj pri likvidátoroch čl. 133. a pri žalobách čl. 195.); však v prípade 5. a 6. máme tu plnú moc (reprezentáciu) bez príkazu, zakladajúcu sa v istom pomere (tzv. zákonnú plnú moc).[12]A. Malovský - Wenig pod plnou mocou v širšom slova zmysle podradil okrem vyššie uvedených spôsobov aj:

1. *zákonné zastúpenie kupcov*, obmedzených v spôsobilosti k právnym činom, teda *manželského otca*, ktorý už *po zákone* zastupuje dieťa - kupca, ktoré je v jeho moci otcovskej (§ 152 a 1034 obč. z.), *poručníka*, ktorý bol ustanovený *súdom*, zastupuje neplnoletého kupca, ktorý nie je pod mocou otcovskou (§§ 187, 204 obč. z.), a kurátora, resp. poradcu, ktorý môže byť kupcovi ustanovený z rôznych dôvodov (§ 269 obč. z. a zákon z 28. júna 1916, č. 207 ř. z., *řád o zbavení svojprávnosti*);
2. *Národný správca*, ak bola národná správa zavedená do obchodného podniku podľa §§ 2 a násl. dekretu prezidenta republiky z 19. mája 1945, č. 5 Sb., tiež *dočasný národný správca družstevných podnikov* (§ 12 cit. dekretu), pokiaľ sú ich predmetom celkom alebo čiastočne obchody.[13]

Všeobecný obchodný zákoník uznáva v čl. 52 a 298 všeobecnoprávnu zásadu priameho zastúpenia vyjadrenú v § 1017 zákona č. 946/1811 ř. z., obecného zákoníku občianskeho (ďalej len OZO), že právne účinky z konania zástupcu nastávajú priamo a bezprostredne v osobe zastúpeného, nie v osobe zástupcu.

Historický vývoj noriem týkajúcich sa prokúry a krámskeho inzistora bližšie rozoberám nižšie, preto sa budem na tomto mieste zaoberať obchodnou plnou mocou a ďalšími spôsobmi zastúpenia. Obchodný zmocnenec je vymedzený v čl. 47 ods. 1 VOZ, a to tak, že ak ustanovil princípál niekoho, neudežuje mu prokúru, vo svojej obchodnej živnosti buď k prevádzkovaniu celej svojej obchodnej živnosti (generálna obchodná plná moc), alebo k určitému druhu obchodov (špeciálna obchodná plná moc), alebo k jednotlivým záležitostiam (individuálna obchodná plná moc). Voči tomuto pozitívnemu vytýčeniu, ods. 2 stanovuje negatívny obsah plnej moci, a to tak, že obchodný zmocnenec nemôže podstupovať zmenkové záväzky, prijať zápujčky viesť spory, ibaže mu takéto oprávnenie bolo zvlášť udelené.

Od prokúry sa plná moc obchodného zmocnenca odlišuje:

1. Tým, že prokúra je plná moc zákonom určito vymeraná, v obchodoch neobmedzená a navonok neobmedziteľná, kdežto objem plnej moci obchodného zmocnenca sa môže žubovožne vymerať a až nedostatkom takého vymerania predpis čl. 47. má svoje miesto; ďalej tým, že aj najširšia plná moc (čl. 47.) dispozitívne vyznačená, totiž generálneho zmocnenca, obmedzuje sa len na prevádzkovanie určitej princípálovej živnosti.
2. Len obchodníci a obchodné spoločnosti, ako aj spoločnosti prevádzkujúce obchody, pokiaľ platia daň zhora vymeranú môžu ustanoviť prokuristu. Len prokúra sa smie vložiť do obchodného registra (čl. 45.). Len prokurista smie znamenať per procura (čl. 44.) - Za to obchodného zmocnenca (čl. 47.) môže každý kupec ustanoviť. Plná moc takého zmocnenca nesmie sa do obchodného registra vložiť, hoci by bola sebe neobmedzenejšia. Obchodný zmocnenec konečne nesmie znamenať per procura (čl. 48.), ale s iným dodatkom naznačujúcim plnú moc.

Od jednoduchej kupeckej plnej moci (čl. 297. a 298.) sa obchodná plná moc odlišuje tým, že obchodný zmocnenec je zriadený v princípálovej živnosti, potom, že plná jeho moc sa vzťahuje k stálemu prevádzkovaniu istého okruhu obchodov, a že mandantom je vždy kupec.[14]

Prípady uvedené v nasledujúcich článkoch 49 a 50 VOZ sú len špecifikáciou všeobecnej normy čl. 47 VOZ. [15] V ustanovení čl. 49 VOZ je upravená inkasná plná moc obchodných zmocnencov, ktorých používa ich princípál ku konaniam na cezpožných miestach. Tieto osoby sú zmocnené vyberať kúpnu cenu z predajov, ktoré uzavreli alebo povožovať lehoty k jej plateniu. Cestujúcimi obchodnými zmocnencami sú nielen tzv. obchodní cestujúci, ktorí sú v pomere závislosti k určitému princípálovi a sú zmocnení uzatvárať za neho obchody mimo jeho obchodné sídlo, ale aj tzv. cestujúci agenti, ktorí sú samostatnými kupcami, vyžadujú cestujúcich zákazníkov pre rôzne obchodné podniky a sú splnomocnení sami obchody uzatvárať. Na tzv. agentov miestnych (agenti, ktorí necestujú) sa nevzťahuje čl. 49 VOZ, ale rozsah ich plnej moci sa riadi podľa čl. 47 VOZ.

Plná moc prínoscu kvitancie je upravená v pozitívnom smere v čl. 296 VOZ, podľa neho prínosca kvitancie platí za zmocneného prijať platenie, pokiaľ okolnosti platcovi známe nevylučujú predpoklad, že prínoscovi také zmocnenie bolo udelené. Domnienku, vyslovenú čl. 296 VOZ, môže výstavca kvitancie vyvrátiť, musí však preukázať, že tu boli okolnosti, ktoré vylučovali úsudok, že prínoscovi bolo udelené zmocnenie k inkasu a že tieto okolnosti boli platiacemu známe; dôkaz zavinenej nevedomosti (tj., že platiaci okolnosti povedané musel vedieť), tu nepostačí. Toto ustanovenie dopĺňa v negatívnom smere čl. 51 VOZ a podľa neho, kto donesie tovar a nekvitovaný účet, neplatí pre to ešte za zmocneného prijať platenie. [16]

Jednoduchá obchodná plná moc nevyžaduje ani na strane zmocnenca, ani na strane zmocniteža status kupca. Ustanovenie čl. 47 VOZ platí per analogiam aj pre rozsah jednoduchej obchodnej plnej moci. Smrťou zmocniteža táto plná moc zaniká, ak ju udelil nekupec. V prípade kupca, ak plná moc bola udelená v jeho obchodnej živnosti, pretrváva, pokiaľ opačná vôľa nevyplýva z jeho prejavu alebo z okolností.

Posledným inštitútom, o ktorom by som sa chcela zmieniť v rámci všeobecného obchodného zákoníku je falsus procurator, ktorý je upravený v čl. 55. Ide o osobu, ktorá neobdržala prokúru alebo obchodnú plnú moc a zjedнала nejaký obchod ako prokurista, obchodný zmocnenec alebo podobne, a ak je obchodným zmocnencom a pri zjednaní obchodu prekročila medze svojej plnej moci. Z tohto konania vzniká nepravému zástupcovi alternatívny záväzok, a to buď nahradiť škodu a ušlý zisk alebo splniť záväzky z daného konania. Právo voľby má tretia osoba a či zvolí jednu alebo druhú možnosť, tento záväzok bude podliehať obchodnému právu. Ak tretia osoba konajúca s nepravým zástupcom vedela o nedostatku, resp. prekročení plnej moci, nevzniknú jej nároky podľa § 55. Táto nevedomosť jej musí byť dokázaná, pričom nestačí dôkaz zavinenej nevedomosti. Ak schváli domnelý zmocnitež dodatočné konanie nepravého zástupcu, nároky podľa čl. 55 nie sú uplatniteľné. Ak však spôsobil nepravý zástupca svojou vinou tretiemu škodu, ratihabíciou nárok tretieho na náhradu nezaniká.

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník (ďalej len stredný ObčZ) zrušil obecný občanský aj obecný obchodný zákoník. V ustanovení § 81 upravoval podnikovú plnú moc, ktorá bola v odseku prvom vymedzená takto: „Kto bol poverený vedením podniku (závodu), je zmocnený činiť všetko, čo si prevádzkovanie podniku toho druhu žiada a čo je s ním spravidla spojené.“ Toto vymedzenie je podobné so súčasným ustanovením § 13 ods. 3 ObchZ. Druhý odsek stanovil, že „Kto bol poverený robiť pri prevádzke podniku určité úkony, je zmocnený ku všetkým úkonom, ku ktorým pri tom obvykle dochádza.“ Jedná sa o takmer zhodnú úpravu so súčasnou dikciou § 15 ods. 1 ObchZ.

Od 1. júla 1964, kedy HZ nadobudol účinnosť bolo konanie menom organizácie upravené v ustanoveniach § <?XML:NAMESPACE PREFIX = ST1 />24f - 24h, ďalej zmluvné zastúpenie v ustanoveniach § 24i - § 24k a prokúra v ustanoveniach § 24l - § 24m HZ.

Táto úprava platila až do nadobudnutia účinnosti súčasného ObchZ, a to konkrétne do 1. januára 1992. **2. 2. 2**
Súčasná úprava

2. 2. 2. 1 Zastúpenie podľa § 13 ods. 3 ObchZ

V treťom odseku § 13 ObchZ je upravený zvláštny prípad zákonného zastúpenia podnikateža. Zo zákona je zmocnený konať za podnikateža **vedúci odštepného závodu alebo inej organizačnej zložky podniku** zapísanej do obchodného registra. Podmienkou je, že uvedený vedúci je tiež zapísaný do obchodného registra. Zo zákona však nie je oprávnený k úkonom, ktoré sa organizačnej zložky netýkajú, k nim by potreboval plnú moc. Z toho, aké skutočnosti sa do obchodného registra u odštepného závodu zapisujú (ale aj u inej organizačnej zložky, ktorá sa do obchodného registra zapisuje), je zrejmé, že odštepný závod musí mať označenie, sídlo, určený predmet podnikania a vedúceho. [17]

Rozsah konateľského oprávnenia vedúceho odštepného závodu je vymedzený ObchZ tak, že zahrňuje všetky právne úkony týkajúce sa odštepného závodu. Možnosť eventuálneho obmedzenia internými pokynmi nie je výslovné

upravená, ale nie je ju možné ani vylúčiť. Takéto obmedzenie bude mať zrejme len internú povahu, aj keď ObchZ túto zásadu výslovne nestanoví. Podľa S. Plívu je nutné ju vyvodiť z povahy § 13 ObchZ. Toto ustanovenie má nepochybne kogentnú povahu (§ 2 ods. 3 ObčZ nepovažuje v tomto prípade za aplikovateľný, pretože sa týka možnosti odchýľnej zmluvnej úpravy vzájomných práv a povinností účastníkov právnych vzťahov, o nich tu nejde).[18] To znamená, že nemôže byť dohodou medzi podnikateľom a vedúcim organizačnej zložky podniku menená s účinkami pre tretie osoby. Týmto je chránená právna istota tretích osôb.

Z dikcie ustanovenia § 13 ods. 3 ObchZ vyplýva, že oprávneným je len vedúci odštepného závodu **osobne** a s ohľadom na ustanovenie § 24 ObčZ nie je oprávnený zmocniť ďalšieho zástupcu, ibaže by k tomu bol zvlášť podnikateľom zmocnený nad rozsah zákonného zmocnenia.[19] V judikatúre českých súdov sa objavilo aj stanovisko opačné.[20] Ďalší pracovníci odštepného závodu sú oprávnení konať za podnikateľa na základe § 15 ObchZ. Tento spôsob zastúpenia rozoberám nižšie.

Vedúci organizačnej zložky podniku sa stáva zákonným zástupcom podnikateľa až zápisom svojho mena, priezviska a bydliska do obchodného registra, nie už svojím ustanovením, a preto nemôže podať návrh na svoj zápis do obchodného registra. Zápis vedúceho organizačnej zložky do obchodného registra má teda **konštitutívne účinky**. Na druhej strane, ale zánik oprávnenia konať ako vedúci odštepného závodu ObchZ nespojuje s prevedením výmazu vedúceho odštepného závodu z obchodného registra. Autori komentára k ObchZ sa zhodujú, že, takýto záver odporuje rozumnému usporiadaniu vzťahov medzi podnikateľom a vedúcim organizačnej zložky podniku. Pokiaľ by totiž podnikateľ vedúceho organizačnej zložky podniku odvolal, bol by vedúci až do doby svojho výmazu z obchodného registra v rozsahu uvedenom v § 13 ods. 3 ObchZ oprávnený menom podnikateľa konať. Takýto záver je neprijateľný. Tretie osoby konajúce v dobrej viere s osobou zapísanou ako vedúci organizačnej zložky podniku v obchodnom registri, sú však chránené princípom publicity podľa § 29 ObchZ.[21]

2. 2. 2 Zastúpenie na základe plnej moci

Právna úprava zmluvného zastúpenia je v celom rozsahu (s výnimkou prokúry) obsiahnutá výlučne v **§ 31 - 33b ObčZ**. Dobrovoľné zastúpenie vzniká na základe dohody o plnej moci (zmocnenie) alebo dohody o zastúpení uzavretej medzi zmocniteľom a zmocnencom, ktorou sa zmocnenec zaväzuje zastupovať zmocniteľa v dohodnutom rozsahu. Od tejto dohody o plnej moci alebo dohody o zastúpení je treba odlišovať plnú moc ako takú. Plná moc je jednostranný právny úkon zmocniteľa, ktorým prehlasuje voči tretej osobe, resp. tretím osobám, že zmocnil inú osobu ako oprávnenú, tj. ako zmocnenca, aby ho v rozsahu uvedenom v plnej moci zastupoval.

Občanský zákoník nepredpisuje pre plnú moc zásadne zvláštnu **formu**. Písomnú formu však plná moc musí mať tam, kde sám právny úkon, ktorý má byť zmocnencom učinенý, vyžaduje písomnú formu a tam, kde plná moc sa netýka len určitého právneho úkonu.

Plnú moc je možné udeliť buď **jednému zmocnencovi, alebo niekoľkým zmocnencom spoločne** (tzv. kolektívna plná moc). V posledne uvedenom prípade, ak nie je v plnej moci určené ináč, musia konať všetci zmocnenci spoločne, tj. všetci musia urobiť obsahovo zhodný prejav vôle.

Ak koná zmocnenec menom podnikateľa v medziach oprávnenia zastupovať uvedenom v plnej moci, vzniknú tým práva a povinnosti priamo zmocniteľovi. Pokyny dané zmocnencovi, ktoré nevyplývajú z plnej moci, nemajú podľa § 32 ods. 2 ObčZ vplyv na právne účinky konania zmocnenca, ibaže by boli známe osobám, voči ktorým zmocnenec konal. To je podstatný **rozdiel oproti konaniu štatutárneho orgánu**, kedy obmedzujúce pokyny nemajú vplyv na účinky konaní štatutárneho orgánu pre právnickú osobu, aj keď boli osobám, voči nim štatutárny orgán konal, známe (§ 13 ods. 5 ObchZ).

Plná moc, ktorá je opatrená overenými podpismi všetkých členov predstavenstva a oprávňujúca fyzickú osobu, aby menom obchodnej spoločnosti činila všetky právne úkony, oprávňuje túto fyzickú osobu aj **k podpisaniu zmenky za obchodnú spoločnosť**; v takom prípade podľa súdnej praxe koná fyzická osoba za obchodnú spoločnosť, a nie vlastným menom za seba; preto tiež právne účinky podpisu zatažujú obchodnú spoločnosť, a nie podpisujúceho.[22] Správne bolo v tejto súvislosti v obchodnej právnej praxi zdôraznené, že ak nemá pri podpise zmenky podpisujúci plnú moc u seba, nie je to právne relevantné; takisto skutočnosť, že podpisujúci konal podpisom zmenky v neprospech obchodnej spoločnosti, popr. vo svoj osobný prospech, nemá na platnosť právneho úkonu vplyv.[23]

Občanský zákoník ďalej upravuje **oprávnenie zástupcu nechať sa zastúpiť** inou osobou v prípadoch, kedy je to stanovené výslovne v plnej moci alebo ak ide o zastúpenie právnickou osobou. Vždy platí, že z právnych úkonov

ďalšieho oprávneného ustanoveného zmocnenca je zaviazaný priamo zastúpený.

2. 2. 2. 3 Zastúpenie na základe rozhodnutia štátneho orgánu

Podnikateľ - fyzická osoba môže konať aj prostredníctvom súdom ustanoveného opatrovníka, a to len za podmienok, ktoré vymedzuje § 29 ObčZ. Citované ustanovenie upravuje zvlášť dva prípady vzniku zastúpenia na základe rozhodnutia súdu. V prvom prípade súd môže ustanoviť opatrovníka aj tomu, koho pobyt nie je známy, ak je to treba k ochrane jeho záujmom alebo verejného záujmu. Druhý prípad dopadá na situáciu, kde je to treba z iného vážneho dôvodu k ochrane záujmov opatrovanca alebo verejného záujmu.

Systematický výklad nasvedčuje, že ustanovenie § 29 ObčZ sa týka skôr osôb fyzických ako právnických.

U podnikateľa - právnickej osoby je táto úprava kusá a z časti riešená prostredníctvom ustanovenia § 194 ods. 2 ObchZ, ktoré upravuje situáciu, ak štatutárny orgán v dôsledku nedostatočného počtu svojich členov nebude schopný plniť svoje úlohy, menuje chýbajúcich členov súd na návrh osoby, ktorá na tom osvedčí právny záujem. Súd tak nemôže menovať chýbajúcich členov bez návrhu.

Podľa K. Eliáša ObchZ počíta so zastúpením založeným súdnym rozhodnutím v ustanoveniach § 131 ods. 6 a § 183 ods. 1, kde je zakotvená úprava neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia.[24]

3. Záonné zastúpenie podľa § 15 ObchZ

Osoby poverené pri prevádzke podniku určitou činnosťou predstavujú, vedľa vedúceho odštepného závodu alebo inej organizačnej jednotky podniku zapísanej do obchodného registra, druhú skupinu zákonných zástupcov.

Ustanovenie § 15 ods. 1 ObchZ stanoví, že kto bol pri prevádzke podniku poverený určitou činnosťou, je zmocnený ku všetkým úkonom, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza.

Na rozdiel od prejavov štatutárnych orgánov nejde už o osobné konanie podnikateľa, ale o konanie na základe zákonného zastúpenia.[25]

Podľa právnej úpravy v **ObčZ** v súčasnom znení môžu právne úkony za právnickú osobu konať jej pracovníci alebo jej členovia, pokiaľ je to stanovené vo vnútorných predpisoch právnickej osoby alebo je to vzhľadom k jej pracovnému zaradeniu obvyklé (**§ 20 ods. 2**). To je formulácia skoro doslova prevzatá z hospodárskeho zákoníku (§ 21 ods. 2 HZ, § 24f ods. 4, v znení po prijatí zákona č. [103/1990](#) Sb.), ktorá sa do určitej miery prekrýva s § 15 ObchZ. Týka sa všeobecne všetkých právnických osôb s výnimkou tých, ktoré sa riadia špeciálnou úpravou a ktorými sú tiež podnikateľské právnické osoby, ktoré sa musia prednostne podrobiť obchodnému zákoníku a jeho § 15. Oprávnenie môže podľa občianskeho zákoníku vzniknúť len pracovníkom alebo členom, a nie osobám, ktoré by neboli voči právnickej osobe v niektorom z týchto vzťahov. Základ oprávnenia musí spočívať buď vo vnútorných predpisoch, alebo v obvyklosti vzhľadom k pracovnému zaradeniu konkrétnej osoby.

Úprava v § 15 ObchZ síce nie je formulovaná ako úprava zastúpenia právnickej osoby, ale **všeobecne ako úprava zastúpenia podnikateľa**. To však znamená, že ide o úpravu zastúpenia podnikateľa či je fyzická alebo právnická osoba a vecne sa teda na podnikateľa - právnickú osobu - vzťahuje. Ide o riešenie vychádzajúce z rovnakého myšlienkového základu, ale nejedná sa o úpravu totožnú. Úprava občianskeho zákoníku je daná pre právnické osoby všeobecne, a pri možnej rôznosti jednotlivých právnických osôb bolo na prvé miesto dané kritérium vnútorných predpisov a ako druhé kritérium obvyklosti podľa pracovného zaradenia. Obchodní zákoník podľa zásad ovládajúcich vzťahy medzi podnikateľmi, vychádza z kritéria obvyklosti ako kritéria rozhodujúceho, ktoré zabezpečuje istotu a jednotnosť v oprávnení ku konaniam vo vzájomných vzťahoch.

K tomu aby určitá osoba mohla konať podľa § 15 ObchZ ako zákonný zástupca podnikateľa, musia byť splnené súčasne dve podmienky.[26]**Prvou podmienkou** je, že musí ísť o osobu, ktorá je **poverená** určitou činnosťou. Okruh osôb takto zmocnených zákon bližšie nevymedzuje, je však zrejmé, že sa nemusí jednať len o zamestnancov, ale v podstate o akúkoľvek fyzickú osobu spôsobilú k právnym úkonom, ktorá bola poverená určitou činnosťou, ktorá je spojená s prevádzkou podniku.[27] Obchodní zákoník bližšie nevymedzuje, čo sa rozumie „poverením“. Podľa I. Pelikánovej poverenie je neformálne a operatívne, nemusí ísť o poverenie k zastupovaniu, stačí poverenie k činnosti, ktoré so sebou nesie určité právne konania.[28] Poverením podľa § 15 ods. 1 ObchZ podnikateľ súčasne dáva príslušnej osobe zmocnenie konať za neho v rozsahu stanovenom v zákone. Konateľská pôsobnosť je automatickým a napr. aj nechceným dôsledkom určitého podnikového prevádzkového poverenia. Obchodní zákoník výslovne nevyžaduje, aby takéto poverenie bolo určitým spôsobom formalizované, preto je potrebné vychádzať zo zásady, že

rozhodujúcim je faktický stav. Pritom táto činnosť môže byť vymedzená určitým vnútorným organizačným predpisom alebo určitým vymedzením pracovnej náplne, nie je to však nutnou podmienkou, ak je možné toto skutočné poverenie určitou činnosťou dovodiť aj ináč z konkrétnych okolností prípadu. Poverením určitou činnosťou nie je činnosť vykonávaná na základe mandátnej zmluvy, ani zmluvy o obchodnom zastúpení. Oprávnenie mandátára a obchodného zástupcu konať za podnikateľa (mandanta, zastúpeného) vzniká podľa § 568 ods. 3 a 4 a § 654 ods. 2 a 3 ObchZ na základe plnej moci udelennej v zmluve alebo mimo nej.

Druhou podmienkou vzniku oprávnenia poverenej osoby zastupovať podnikateľa priamo zo zákona bez zvláštnej plnej moci je to, že činnosť, ktorou bola osoba poverená, je činnosť **pri prevádzke podniku**. Rozhodujúcim pojmovým znakom **rozsahu** zákonného zastúpenia je **obvyklosť úkonov**, ku ktorým pri poverenej činnosti dochádza (napr. predavačka v predajni je oprávnená uzatvárať za podnikateľa kúpne zmluvy k tovaru, ktorý sa nachádza v predajni, skladník môže vydávať tovar zo skladu a podobne). Obvyklosť sa posudzuje vo vzťahu k činnosti, ktorou bola osoba poverená s prihliadnutím k tomu, o aký podnik sa jedná. Iné úkony, ako úkony obvyklé pri prevádzke podniku, môže vykonávať takáto osoba len na základe plnej moci. V praxi môžu vzniknúť pochybnosti, ktoré úkony sú obvyklé a ktoré už nie sú. Preto je možné odporučiť v záujme právnej istoty v takýchto prípadoch vyžadovať plnú moc.

Zmocnenie fyzickej osoby ku konaniu za podnikateľa plynúceho z jeho funkčného zaradenia v podniku **nie je možné obmedziť** vnútorným predpisom, a to s účinnosťou voči tretím osobám. Ustanovenie § 15 ObchZ o ustanoveniach vnútorných predpisov podnikateľa, či ide o podnikateľa fyzickú osobu alebo právnickú osobu, nič neuvádza. Vyplýva z neho však, že zákonné zmocnenie ku konaniu za podnikateľa v rozsahu, v ktorom je obvykle spojené s určitou zastávanou činnosťou v podniku, nie je možné obmedziť s účinnosťou voči tretím osobám, ktoré vzhľadom k úprave v ObchZ právom môžu spoliehať na to, že konanie pracovníka v podniku v určitej funkcii v tomto podniku, ktoré je obvyklé v obchodných vzťahoch s touto funkciou spojené, podnikateľa zaväzuje.[29] Nebezpečenstvo, že zástupca vykoná úkony pre podnikateľa nevýhodné, je možné predísť len vhodným výberom osôb a činnosťami, ktorými budú poverení.

Novela obchodného zákoníku publikovaná pod č. [370/2000](#) Sb. doplnila do § 15 ObchZ druhý odsek. Ten upravuje dôsledok toho, že poverená osoba ako zákonný zástupca **prekročí** rozsah svojho zákonom vymedzeného konateľského oprávnenia a vykoná menom podnikateľa iné než obvyklé úkony.[30] Tým je vylúčené použitie na riešenie tejto otázky ustanovenie § 20 ods. 2 druhej vety ObčZ, ktoré muselo byť až do novely aplikované na základe § 1 ods. 2 ObchZ. Vecne sa úprava v odseku druhom § 15 ObchZ od úpravy v § 20 ods. 2 ObčZ zásadne neodlišuje. Vychádza sa zo zásady, v záujme tretích osôb, že konanie, pri ktorom došlo k prekročeniu zákonného zmocnenia, podnikateľa zaväzuje, ak o prekročení tretia osoba nevedela a s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam prípadu vedieť nemohla.[31] Takých prípadov nebude zrejme mnoho; obvyklosť je daná objektívne a nie vždy bude teda možné dovodiť, že o jej prekročení tretia osoba „vedieť nemohla“ (rolu môže hrať napr. zavedená prax medzi stranami).[32]

Formulácia odseku 2 zvädza k záveru, že dôkazné bremeno je na tretej osobe, ktorá musí preukázať, že o prekročení nevedela, ani vedieť nemohla. Podľa S. Plívu je však možné o tomto závere pochybovať.[33] Je totiž problematické, či je možné dokazovať neexistenciu určitej skutočnosti. Vzhľadom k tomu, že v praxi bude konanie, pri ktorom došlo k prekročeniu zmocnenia, podnikateľa zaväzovať, pokiaľ nebude zistené, že tretia osoba o prekročení vedela, alebo podľa okolností konkrétneho prípadu pri náležitom profesionálnom postupe podnikateľa vedieť mohla. Pri posudzovaní **záväznosti konania** pre podnikateľa nie je rozhodujúce, či k nemu došlo v rámci jeho predmetu podnikania. Aj keď zákon v tomto smere nemá ustanovenie obdobné § 13 ods. 4 ObchZ je treba jeho princíp aplikovať aj na odsek 2 § 15 ObchZ. Toto ustanovenie nemá pre záväznosť konania zákonného zástupcu stanovenú podmienku, že sa konanie musí týkať predmetu podnikania podnikateľa, ako je to v § 20 ods. 2 ObčZ. Bolo by to aj v rozpore s potrebou ochrany tretej osoby. Na druhej strane bude ku skutočnosti, že sa právne konanie netýkalo predmetu podnikania, nutné prihliadať pri posudzovaní, či tretia osoba mohla aspoň vedieť o tom, že zástupca prekračuje rozsah svojho zmocnenia.

Novelou zák. č. [554/2004](#) Sb. bol do ustanovenia § 15 ObchZ s účinnosťou od 1. 1. 2005 doplnený nový **odsek 3**. Obsahovo je podobný ako odsek 7 v § 14 ObchZ. V prvej vete sa stanoví, že zmocnenie podľa odseku 1 nezaniká smrťou podnikateľa (pokiaľ podnikateľ nestanovil, že má trvať len za jeho života). V právnej úprave ObchZ ani v ObčZ nie je možné nájsť ustanovenie, ktoré by zánik zákonného zmocnenia v dôsledku smrti podnikateľa alebo iného zastúpeného stanovilo. Zmocnenie podľa odseku 1 je zmocnením zo zákona, a nie na základe plnej moci. Povahu plnej moci nemá ani poverenie určitou činnosťou pri prevádzke podniku. Vzhľadom k tomu sa vo vzťahu k zmocneniu podľa odseku 1 nemohlo uplatniť ustanovenie § 33b ods. 2 ObčZ, ktoré upravuje zánik plnej moci. K zániku zákonného zmocnenia podľa § 15 ods. 1 ObchZ dochádzalo a dochádza v prípade, že zaniknú podmienky pre jeho vznik a trvanie – to znamená v prípade, že pôvodne osoba poverená určitou činnosťou prestala byť touto činnosťou poverená.

Ustanovenie nedomýšľa právny rozdiel medzi zákonným zastúpením a zmocnením (z vôle zastúpeného) ani dôsledky vyplývajúce z kontinuity činností v podniku. Aj podľa predchádzajúcej úpravy bola osoba uvedená v ods. 1 zákonným zástupcom toho podnikateľa, ktorému podnik aktuálne v čase patril, a prevody aj prechody vlastníckeho práva k podniku a s nimi spojené zmeny v osobe vlastníka na povahe a trvaníu tohto zastúpenia nič nemenili. [34]

Druhá veta odseku 3 stanoví, že zmocnenec môže konať po smrti podnikateľa len úkony v rámci **obvyklého hospodárenia**. V nadväznosti na to, potom tretia veta viaže úkony presahujúce rámec obvyklého hospodárenia na súhlas dedičov a na privolenie súdu. Tieto formulácie nie sú úplne v súlade so znením odseku 1, podľa neho je osoba poverená určitou činnosťou zmocnená len k **obvyklým** úkonom. Vzniká tak otázka, aký je vzťah medzi úkonmi, ku ktorým pri poverenej činnosti obvykle dochádza (ods. 1) a úkonmi v rámci obvyklého hospodárenia (ods. 3). Podľa S. Plívu medzi oboma druhmi právnych úkonov nemôže byť vecný rozdiel a z toho, že ide o úkony zmocnenca podľa odseku 1, teda osoby poverené určitou činnosťou pri prevádzke podniku, je nutné dovodiť, že rámec obvyklého hospodárenia sa týka len tej činnosti, ktorou bol zmocnenec poverený. Z toho vyplýva, že úkony v rámci obvyklého hospodárenia podľa odseku 3 sú obsahovo totožné a úkonmi, ku ktorým obvykle dochádza podľa odseku 1.[35]

4. Inštitút krámskeho inzistora

Kto je ustanovený v kráme alebo na inom mieste k vedeniu alebo prevádzkovaníu obchodu, nazýva sa institor. Tožko vychádza najavo z výroku Paula 1. 18. D. de inst. act. 14. 3.: institor est, qui tabernae locove ad emendum vendendumve praeponitur, quique sine loco ad eundem actum praeponitur (institor je ten, ktorý je ustanovený buď vedením miestneho obchodu alebo nakupovaním či predajom, ktokožvek je poverený touto činnosťou [36]) – v súvislosti s výrokom Ulpiana 1. 3. D. h. t.: institor appellatus est, quod negotio gerendo instet, nec multum facit, tabernae sit praepositus an ciulibet alii negotiationi (institorom bol nazvaný pretože príčinlivo sa zaoberá vedením obchodu či už vykonáva mnohé veci, ako vedúci obchodu, či sa venuje akejkoľvek inej činnosti[37]).[38]

Tento starý inštitút bol zakotvený v **čl. 50 VOZ**, ktorý stanovil, že „Kdo jest zřízen v krámě nebo v otevřeném skladišti nebo skladu zboží, pokládá se za zmocněna prodávati zboží a prováděti přijímací jednání, jež se dějí obyčejně v krámech, skladištích a skladech toho druhu.“[39]Článok 50 nesmie byť interpretovaný príliš úzko. Tak sa najmä vzťahuje predpis čl. 50 nielen na zriadencov princípálových, ale mimo nich ešte na všetky osoby, ktoré s vedomím princípála v spomínaných miestnostiach takýmto spôsobom si počínajú, že obecenstvo z toho môže usúdiť na plnú moc (napr. kupcova manželka, ktorá stojí v kráme za pultom zákazníkov obsluhuje). Naproti tomu nevzťahuje sa predpis čl. 50 na osoby, ktoré len nahodile v krámu sú prítomne, napr. osoby, ktoré sú v miestnosti za iným účelom napr. balenie, čistenie apod.[40] V ustanovení § 16 ObchZ je stanovené, že podnikateľa zaväzuje aj konanie inej osoby v jeho prevádzkarni, ak nemohla tretia osoba vedieť, že konajúca osoba na to nie je oprávnená. Ustanovenia čl. 50 VOZ a § 1030 a 1031 OZO sú podraditežné súčasnému § 15 ObchZ, a nie § 16 ObchZ.[41] Platný text jednoznačne stanoví, že konajúca osoba ku konaniu nie je oprávnená. Preto neostáva, než ustanovenie § 16 ObchZ považovať za **zvláštnu úpravu** nezmocneného konatežstva.

K tomu, aby právne úkony učinené nezmocneným konatežom zaviazali podnikateľa, je nutné **kumulatívne splniť** dve podmienky. V prvom rade musí ísť o konanie odohrávajúce sa v prevádzkarni podnikateľa. Obchodní zákoník definuje prevádzkareň v § 7 ods. 3 ako priestor, v ňom je uskutočňovaná určitá podnikateľská činnosť. Takáto prevádzkareň musí byť ďalej označená obchodnou firmou alebo menom a priezviskom alebo názvom podnikateľa, k nemu môže byť pripojený názov prevádzkarne alebo iné rozlišujúce označenie. Druhou podmienkou je, že musí byť preukázaná skutočnosť, že tretia osoba nemohla vedieť, že konajúca osoba nie je ku konaniu oprávnená. Nestačí preukázať, že nevedela. Bude nutné v konkrétnom prípade podľa objektívneho kritéria posúdiť, či s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam prípadu vedieť „mohla“. Ak teda táto tretia osoba mohla vedieť, že sa jedná o nezmocneného konateža, podnikateľ nebude konaním viazaný.[42] To znamená, že pokiaľ by preto osoba v prevádzkarni zakročovala v prospech podnikateľa, a to takýmto spôsobom, že ten, s kým by bolo konané, by o povahe konania vedel, bolo by nutné posudzovať dôsledky konania podľa ustanovení ObčZ (§ 418, 419 a § 742 a násl.).

Obchodní zákoník paragrafom 16 predovšetkým chráni **dobrú vieru** tretej osoby, s ktorou je v prevádzkarni konané, príp. chráni aj podnikateľa, ktorý učinil potrebné opatrenia proti nezmocnenému konatežstvu v priestoroch prevádzkarne, podmienkou dobrej viery. Obchodní zákoník tak vychádza z toho, že je povinnosťou podnikateľa zabezpečiť, aby v jeho prevádzkarni konali iba oprávnené osoby[43]. Dikcia § 16 ObchZ zmieňuje termín „iná osoba“, ktorou sa rozumie osoba, ktorá vôbec nie je oprávnená konať za podnikateľa a teda sa nebude jednať o prípad, kedy osoba ku konaniu za podnikateľa oprávnená, len prekročí svoje zmocnenie.

Nezmocnené konatežstvo je **všeobecne upravené** v § 33 ods. 2 ObčZ v rámci ustanovení o zastúpení na základe plnej moci. Ak prekročí zmocnenec pri konaní s tretou osobou dané mu oprávnenie konať za zmocniteža, alebo ak

koná s tretou osobou dokonca niekto za iného bez plnej moci (tzv. nezmocnený konateľ), je takýto zmocnenec, ktorý prekročil svoje oprávnenie či takýto konateľ, ktorý konal bez plnej moci, zaviazaný voči tomu, s kým bolo konané, tj. s tretou osobou, sám. To však neplatí, ak zmocnitež, či ten za koho bolo konané, právny úkon bez zbytočného odkladu následne schváli (ratihabícia). V takomto prípade je z právneho úkonu, a to s účinkami ex tunc, nie až od jeho schválenia, zaviazaný voči tretej osobe ten, kto prekročenie plnej moci schválil, či kto dodatočne schválil konanie bez plnej moci (v posledne uvedenom smere sa však neuplatňuje nevyvrátiteľná právna domnienka podľa § 33 ods. 1 ObčZ[44]). Ak však zmocnitež či osoba, za ktorú bolo konané, prekročenie plnej moci či konanie bez plnej moci dodatočne neschválili, osoba, s ktorou bolo konané, tj. tretia osoba, môže s ohľadom na svoju právnu ochranu požadovať na tom, kto konal ako zmocnenec či konateľ za iného alternatívne buď splnenie záväzku alebo náhradu škody, ktorá bude podliehať všeobecnej úprave v § 420 ObčZ a násl.

V obchodnom zákoníku je na **rozdiel** od všeobecnej úpravy v občanskom zákoníku úprava odlišná, a to v tom smere, že z právnych úkonov osoby učiných voči tretím osobám v prevádzkarni podnikateža nie je zviazaná konajúca osoba, ale podnikateľ, v jeho prevádzkarni bol tento úkon učiný. Podnikateľ nemá oprávnenie úkon neschváliť. Konanie je záväzné bez ohľadu na jeho schválenie či neschválenie. Z toho je zrejmé, že by podnikateľ mal mať kontrolu nad tým, čo sa deje v jeho prevádzkarni.

5. Prokúra

Prokúra je zvláštnym druhom zastúpenia na základe plnej moci. Je upravená len v ObchZ, pričom občianske právo tento inštitút vôbec nepozná. Pokiaľ však určitú otázku v súvislosti s prokúrou nebude možné riešiť podľa ObchZ, tak na základe § 1 ods. 2 sa uplatní všeobecná úprava zastúpenia obsiahnutá v ObčZ.

Tento inštitút upravovali už obchodné zákonníky platné na československom území do roku 1950, a to konkrétne VOZ (čl. 41 až 46) a uhorský obchodný zákonník z roku 1875 (zák. čl. XXXVII., §§ 37 až 42).

Slovami A. Malovského - Weniga sa **prokúrou** rozumela kupecká plná moc takmer neobmedzená a úplne neobmedziteľná proti tretím osobám.[45] Podľa čl. 41 VOZ „kdo má prikázáno od vlastníka obchodního závodu (principála), aby jeho jménem a na jeho účet obchodní živnost provozoval a per procura firmu podepisoval, jest prokurista“

Na rozdiel od dnešného stavu nebolo potrebné k udeleniu prokúry, aby principál bol zapísaný do **registra**. Občiansky zákoník z roku 1950 a zákon č. [101/1963](#) Sb., zákoník medzinárodného obchodu, v znení neskorších predpisov (ďalej len ZMO) stanovili zápis do registra výslovne.

Ustanovená za prokuristu môže byť len osoba fyzická, čo síce v zákone výslovne stanovené nie je, ale plynie to z toho, že prokúra je pomerom, ktorý sa zakladá na osobnej dôvere principálovej.[46] Súčasná úprava v ObchZ sa zhoduje s predvojnovou úpravou prokuristu ako fyzickej osoby. Zákoník medzinárodného obchodu spôsobilosť byť prokuristom neupieral právnickým osobám a súčasná úprava plnej moci (§ 31 ods. 1 ObčZ pripúšťa spôsobilosť byť zmocnencom ako u fyzických, tak aj u právnických osôb.

Prokurista mohol byť ustanovený buď udelením plnej moci označenej **výslovne** ako prokúra, alebo výslovným označením zmocnenca za prokuristu alebo zmocnením, aby per procura firmu principálovú podpisoval. To znamená, že z dikcie čl. 41 ods. 2 VOZ prokúra mohla byť označená tromi spôsobmi, a to buď udelením plnej moci výslovne ako prokúra označenej alebo výslovným označením zmocnenca za prokuristu alebo zmocnením firmu principálovú per

prokura podpisovať. Aj cez presné vymedzenie spôsobu udelenia prokúry sa vo vtedajšej odbornej literatúre viedli diskusie o tom, či je možné uznať za platnú prokúru formulovanú napr. nasledovne: „Udežujem pánovi X.Y. plnú moc zastupovať ma podľa predpisu čl. 41 ods. 2 VOZ.“[47] Z uvedených spôsobov je nutné, aby slovo prokúra alebo prokurista sa v prokúre vyskytovalo, a tým boli vylúčené pochybnosti, či zmocniteľ chcel alebo nechcel prokúru udeliť. Súčasný ObchZ nemá ustanovenie podobné čl. 41 ods. 2 VOZ a preto je možné súhlasiť s názorom autorov, že za prokúru je možné považovať každú plnú moc, z ktorej obsahu vyplýva, že sa jedná o prokúru v zmysle § 14 ObchZ, aj keď slovo „prokúra“ či „prokurista“ v texte nepoužila.[48]

Občanský zákoník z roku 1950 zrušil OZO a aj VOZ. Pod spoločné označenie „Plné moci pri prevádzkovaní podniku“ zhrnul prokúru (§ 73 a násl.) a podnikovú plnú moc (§ 80). Zrejmý je príklon k personifikácii podniku, pretože z týchto úprav zmizol obchodník a zostáva len podnik (§ 74 ods. 1, § 81 stredného ObčZ). Obchodná plná moc sa tak stala „podnikovou plnou mocou“, ktorá sa blížila k dnešnému pojatiu.[49]

Ustanovenie § 76 ods. 1 stredného ObčZ umožňuje udeliť prokúru len pre určitý závod podniku. Je nutné ju však výslovne označiť v udelení prokúry.[50] Jedná sa tak o obmedzenie prokúry s účinkami voči tretím osobám, pričom tie by mali väčšiu právnu istotu vyplývajúcu zo zápisu do obchodného registra. Na rozdiel od tejto úpravy VOZ v čl. 43 výslovne zakazoval obmedzenie prokúry s účinkami voči tretím osobám.[51] Nasledujúce úpravy tento prvok neprevzali, a tak ani dnes platná úprava neumožňuje udeliť „čiastkovú“ prokúru, kedy je ustanovený prokurista pre odštepny závod alebo pre inú organizačnú zložku podniku, a svojimi úkonmi môže zaväzovať iba tento závod, resp. zložku. Takéto obmedzenie preto môže mať účinky len vo vzťahu medzi prokuristom a podnikateľom, ale v žiadnom prípade voči tretím osobám.

Zákoník medzinárodného obchodu bol ďalšou fázou vo vývoji obchodných plných mocí a nadväzoval na stredný ObčZ. Zákoník medzinárodného obchodu pojmovo rozlišoval udelenie plnej moci, zmocnenie, ktorým sa udežuje prokúra a zmocnenie pri prevádzke podniku.

Hospodársky zákoník prokúru ako právny inštitút až do roku 1990 vôbec neupravoval. Až deviatou novelou k 1. 5. 1990 sa vrátila do HZ, a v súčasnej dobe je prokúra upravená v § 14 ObchZ.

Ustanovenie **§ 14 ods. 1** ObchZ stanoví, že prokúrou zmocňuje podnikateľa prokuristu ku všetkým právnym úkonom, ku ktorým dochádza pri prevádzke podniku, aj keď sa k nim ináč vyžaduje zvláštna plná moc.[52] Prokúru môže udeliť prokuristovi len **podnikateľ**, ktorý je zapísaný do obchodného registra a nezáleží na tom, či je to fyzická alebo právnická osoba. Na druhej strane, **prokuristom** môže sa stať len fyzická osoba (spôsobilá k právnym úkonom podľa § 8 ObčZ), ktorá vôbec nemusí byť podnikateľom, ale môže mať napr. zamestnanecký pomer ku spoločnosti alebo to môže byť rodinný príslušník podnikateľa udežujúceho prokúru. Jediným obmedzením prokuristu je, že ním nemôže byť fyzická osoba, ktorá je súčasne štatutárnym orgánom spoločnosti.[53] Podľa M. Bartošíkovej v súčasnej právnej úprave nič nebráni tomu, aby spoločník verejnej obchodnej spoločnosti (a komplementár komanditnej spoločnosti), ktorý nebol podľa § 85 ods. 2 ObchZ spoločenskou zmluvou poverený výkonom funkcie štatutárneho orgánu, mohol vykonávať funkciu prokuristu.[54] Existujú však aj odlišné názory na túto otázku.[55]

Obchodní zákoník nestanoví **formu**, ktorou by mala byť prokúra udelená a preto by malo byť na túto otázku uplatnené ustanovenie § 31 ods. 4 ObčZ, kde v poslednej vete sa stanoví, že písomne musí byť plná moc udelená, ak sa netýka len určitého právneho úkonu. Prokúra, ako je vyššie uvedené netýka len určitého právneho úkonu, ale všetkých právnych úkonov, ku ktorým pri prevádzke podniku dochádza. ObchZ nestanoví ani náležitosti udelenia prokúry resp. **obsahovú** stránku právneho úkonu. V každom prípade by však prokúra mala obsahovať kto a komu prokúru udežuje, ďalej by mala obsahovať údaj o oprávnení scudzovať a zafažovať nehnuteľnosti a mala by byť datovaná a podpísaná.

Medzeru v ObchZ predstavuje otázka, **kto a akým spôsobom rozhoduje o menovaní a odvolaní** prokuristu. Všeobecne je možné tvrdiť, že zmocnenie v rámci spoločnosti udežuje štatutárny orgán. Špeciálne je táto otázka upravená len u spoločnosti s ručením obmedzeným, kde v ustanovení § 125 ods. 2 ObchZ sa stanoví, že pokiaľ spoločenská zmluva alebo stanovky neurčia ináč, rozhoduje o menovaní a odvolaní prokuristu valné zhromaždenie spoločnosti s ručením obmedzeným. Valné zhromaždenie rozhoduje o menovaní a odvolaní prokuristu prostou väčšinou hlasov prítomných spoločníkov, ak nevyžaduje spoločenská zmluva vyšší počet hlasov.[56] U akciovnej spoločnosti rozhoduje o menovaní a odvolaní prokuristu predstavenstvo, ak stanovky nestanovia ináč. Predstavenstvo následne udežuje prokúru prokuristovi. Rozhodovanie o menovaní a odvolaní prokuristu vyplýva z ustanovenia § 191 ods. 1 ObchZ, ktorý stanoví, že predstavenstvo rozhoduje o všetkých záležitostiach spoločnosti, pokiaľ nie sú ObchZ alebo stanovami vyhradené do pôsobnosti valného zhromaždenia. U družstva vyplýva z ustanovenia § 243 ods. 1 ObchZ, že predstavenstvo rozhoduje o všetkých záležitostiach družstva, ktoré nie sú ObchZ alebo stanovami

vyhradené inému orgánu. Pokiaľ by išlo o malé družstvo, môžu stanovy určiť, že pôsobnosť predstavenstva plní členská schôdza. V komanditnej spoločnosti, pokiaľ by spoločenská zmluva nestanovila ináč budú podľa § 93 ods. 2 ObchZ o menovaní a odvolaní prokuristu rozhodovať komandisti spoločne s komplementármi väčšinou hlasov. U verejnej obchodnej spoločnosti je upravené len konanie menom spoločnosti (§ 85 ObchZ) a obchodné vedenie (§ 81 ObchZ). Podľa § 1 ods. 2 ObchZ bude nutné túto otázku vyložiť podľa zásad na ktorých spočíva ObchZ, pretože ObčZ túto otázku vôbec neupravuje a pravidlo, ktoré by získalo charakter zvyklosti, zrejme neexistuje. Podľa môjho názoru je možné súhlasiť s M. Bartošíkovou, že zásadou, ktorú by sme mohli dovodiť z právnej úpravy verejnej obchodnej spoločnosti obsiahnutej v ObchZ, je, že všetci spoločníci majú rovné postavenie, to znamená aj rovnaké práva a povinnosti.[57] Z tejto zásady vyplýva, že žiadneho zo spoločníkov nie je možné z rozhodovania o menovaní (odvolaní) prokuristu vylúčiť. Túto otázku upravoval § 104 VOZ tak, že prokúru bolo možné udeliť len so súhlasom všetkých spoločníkov, ktorí vykonávali obchodné vedenie. Ak takýto spoločníci menovaní neboli, požadoval zákoník jednomyseľnosť všetkých spoločníkov. To všetko platilo len v prípade, že nebolo nebezpečenstvo z omeškania. A contrario je možné dovodiť, že prokuristu v prípade naliehavej potreby mohol menovať každý spoločník. Odvolať prokúru mohol každý spoločník, ktorý ju mohol zriadiť, teda toto oprávnenie mal aj jednotlivý spoločník bez ohľadu na režim jej zriadenia.[58]

Prokúra zahŕňa zmocnenie ku všetkým právnym úkonom **pri prevádzke podniku**. [59] Ak sa teda jedná o subjekt, ktorý má aj inú činnosť okrem prevádzkovania podniku, nepatí pre takú ďalšiu činnosť zmocnenie vyplývajúce z prokúry. Z tohto vymedzenia vyplývajú dve obmedzenia, a to, že prokurista nie je oprávnený konať úkony, ktoré nemajú žiadnu súvislosť s prevádzkou podniku podnikateža (napr. zastupovanie pred súdmi vo veci rozvodu) a ďalej, že prokurista nie je oprávnený konať ani úkony, ktoré vybočujú z rámca prevádzky podniku (napr. nesmie podnikateľovi predať podnik).

Jediné obmedzenie, ktoré vyplýva pre prokuristu priamo ex lege je, že nesmie **scudzovať** (napr. predávať či darovať) **a zaťažovať** (napr. zriadiť k nim záložné právo) nehnuteľnosti, ibaže by toto oprávnenie bolo v udelení prokúry priamo uvedené. V tejto súvislosti vyvstáva otázka, či je možné základnú prokúru, tzn. ktorú podnikateľ neobmedzil rozšíriť len o scudzovanie alebo len o zaťažovanie nehnuteľností. Z doslovnej dikcie § 14 ods. 2 ObchZ vyplýva, že oprávnenie nehnuteľnosti scudzovať a zaťažovať sa považuje za jediné (arg.: „toto oprávnenie“) a potom by mala byť odpoveď negatívna. M. Bartošíková [60], S. Plíva [61] a K. Eliáš [62] zastávajú názor, ktorý uvádza, že nie je vylúčené, aby prokuristovi bolo udelené len jedno z týchto oprávnení. Podľa môjho názoru konateľské oprávnenie smeruje k dvom samostatným vecným právam, ktoré sú každé iného druhu, resp. jedná sa o vlastnícke právo a vecné právo k veci cudzej, a preto je možné prokúru týmito alternatívami rozšíriť. K tomuto záveru je možné dôjsť aj použitím argumentácie a fortiori (konkrétne jej podobou a maiori ad minus), a to tak, že ak je podnikateľ oprávnený udeliť prokuristovi oprávnenie ku konaniu ku všetkým právnym úkonom, tým skôr mu môže udeliť len časť právomocí.

Oprávnenie prokuristu vyplývajúcu zo zákonného rozsahu prokúry nie je možné **obmedziť** vnútornými pokynmi podnikateža s právnymi účinkami voči tretím osobám (§ 14 ods. 3 ObchZ). Pravidlo sa vzťahuje ako na pokyny individuálnej povahy (podnikateľ zakáže prokuristovi učiniť určitý úkon, ktorý však prokurista aj napriek tomu učiní), tak na pokyny povahy všeobecnej (napr. v stanovách spoločnosti). Pokiaľ by prokurista bol takto obmedzený podnikateľom a nedbal by takého obmedzenia, je právny úkon, ktorý učinil, platný, a to aj v prípade, že by tretia osoba o obmedzení vnútornými pokynmi podnikateža vedela. Ak prekročí prokurista pokyny podnikateža, vzniká mu zodpovednosť za škodu spôsobenú podnikateľovi. Táto zodpovednosť bude obchodne právna.

Na **vzťah podnikateža a prokuristu** existujú rôzne názory. Podľa J. Marčanovej môže byť prokurista vo vzťahu k podnikateľovi zamestnancom alebo mandatárom. [63] K. Eliáš uvažuje o zodpovednosti prokuristu podľa toho, v akom vzťahu je voči podnikateľovi, a tak rozlišuje vzťah založený pracovnou zmluvou, mandátnou zmluvou (ak je na strane prokuristu podnikateľ) alebo príkaznou zmluvou, ak je na strane prokuristu fyzická osoba (nepodnikateľ). [64] Názory autorov, ktorí tvrdia, že vzťah podnikateža a prokuristu môže byť založený pracovnou zmluvou, je možné podporiť aj prvorepublikovým rozhodnutím. [65] Naopak nepovažujem za správny názor M. Bartošíkovej, ktorá tvrdí, že vzťah medzi podnikateľom a prokuristom nemôže byť založený pracovnou zmluvou, pričom podľa môjho názoru správne vychádza z toho, že právny základ vzťahu medzi podnikateľom a prokuristom je potrebné hľadať v ustanovení § 31 ObčZ, podľa ktorého zastúpenie vzniká dohodou o plnej moci uzavretou medzi zmocniteľom a zmocnencom. [66] Myslím si, že dohoda o plnej moci bude väčšinou súčasťou určitého zmluvného typu, a to buď súčasťou pracovnej zmluvy, príkaznej zmluvy, zmluvy mandátnej alebo o obchodnom zastúpení, alebo bude uzavretá ako zmluva samostatná vedľa zmluvy inej, napr. pracovnej.

Prokúra môže byť udelená aj viacerým osobám, a v tomto prípade sa bude jednať o **kolektívnu prokúru** (§ 14 ods. 4 ObchZ). Ak je prokúra udelená viacerým osobám, musí byť v prokúre uvedené, akým spôsobom konajú. Pokiaľ by takéto určenie v prípade udelenia prokúry viacerým osobám chýbalo, nebolo by možné prokúru do obchodného

registra zapísať pre rozpor s ustanovením § 14 ods. 6 ObchZ. Obchodní zákoník umožňuje tri možné spôsoby konania prokuristov, a to nasledovne. Buď každý z prokuristov je oprávnený konať samostatne, alebo je potrebný súhlasný prejav vôle všetkých z nich alebo dvoch z nich (pre prípad, ak je prokuristov viac ako dva). Z dikcie obchodného zákoníku vyplýva, že vzhľadom k použitiu spojky „alebo“ sú tieto tri spôsoby konania vo vzťahu disjunkcie, čo predpokladá nutnosť výberu len jednej z možností a naopak nemožnosť ich kombinácie.

Udelenie prokúry je **účinné** až od okamžiku zápisu do obchodného registra (§ 14 ods. 1 ObchZ). Povaha tohto zápisu však nie je vykladaná jednotne. Podľa I. Pelikánovej má tento zápis len deklaratórny význam.[67] Domnievam sa, že je možné súhlasiť s názorom K. Eliáša, že zákonodarca vyjadruje konštitutívny účinok zápisu prokúry do obchodného registra a že zápisom do obchodného registra sa prokúra stáva záväznou nielen pre tretie osoby, ale že až zápisom vznikajú z udelenia prokúry práva a povinnosti tiež podnikateľovi a prokuristovi.[68] Do obchodného registra sa zapisuje meno a priezvisko prokuristu, rodné číslo (popr. dátum narodenia) a jeho bydlisko s uvedením spôsobu, akým za podnikateľa koná /§ 35 písm. g) ObchZ/. Zápis spôsobu konania za podnikateľa vyjadruje, či je prokurista oprávnený ku všetkým úkonom v zastúpení za podnikateľa alebo sa na neho vzťahuje obmedzenie týkajúce sa nakladania s nehnuteľnosťami. Ďalej vyjadruje aj spôsob podpisovania, aj keď je potrebné súhlasiť, že v prípade individuálnej prokúry bude spôsob konania obmedzený len na spôsob podpisovania a v prípade prokúry kolektívnej bude nutné zapísať obe skutočnosti.

V súvislosti so zastupovaním a podpisovaním prokuristu (prokuristov) sa často kladie otázka, či je možná **kombinácia konania štatutárneho orgánu a zastupovania prokuristu**. Je nutné si uvedomiť skutočnosť, že obidve tieto spôsoby konania majú rozdielny právny základ.[69] Táto kombinácia je možná v dvoch prípadoch: za prvé, ide o prípad, kedy štatutárny orgán koná vždy spoločne s prokuristom. Takýto spôsob konania menom spoločnosti je neprípustný, pretože dochádza k obmedzeniu konateľského oprávnenia štatutárneho orgánu. Aj keby bol takýto spôsob konania zapísaný v obchodnom registri, bol by neplatný v tej časti, kde obmedzuje konateľské oprávnenie štatutárneho orgánu. Preto právny úkon učený samostatne štatutárnym orgánom, by bol vo vyššie uvedenom prípade platný a zaväzoval by podnikateľa.[70] Druhým prípadom je situácia, kedy prokurista zastupuje vždy spoločne so štatutárnym orgánom. Tu naopak sa bude jednať o obmedzenie konateľského oprávnenia prokuristu. Prvorepubliková rozhodovacia prax súdov vychádzala z možnosti obmedzenia prokuristovho oprávnenia.[71] Podľa môjho názoru nie je možné obmedziť konateľské oprávnenie prokuristu, a to jednak z toho dôvodu, že ustanovenie § 13 ods. 1 ObchZ zjavne nepripúšťa možnosť kombinácie „osobného“ konania spoločnosti a konania zástupcu a jednak z dôvodu, že spôsob konania prokuristov za spoločnosť je upravený zákonom len pre prípad, že je prokuristov ustanovené viac. Ak tomu tak nie je, neobsahuje zákon síce úpravu žiadnu, ale z povahy veci je potrebné dovodiť, že jediný prokurista je oprávnený spoločnosť zastupovať len samostatne.

Zákomom č. [554/2004](#) Sb. bol do § 14 ObchZ doplnený s účinnosťou od 1. 1. 2005 odsek 7, ktorý upravuje zánik prokúry. Ten je odchýlkou od § 33b ods. 2 ObčZ, podľa ktorého **smrťou podnikateľa** plná moc a teda aj prokúra zaniká, pokiaľ z jej obsahu nevyplýva niečo iné. Zánikom právnickej osoby, ktorá je zmocniteľom, prokúra zaniká len v prípade, že jej práva a záväzky neprechádzajú na inú osobu. Uvedené pravidlo nový odsek obracia, pokiaľ ide o dôsledky smrti podnikateľa (pokiaľ ide o dôsledky zániku právnickej osoby pre udelenú prokúru, zostáva úprava nezmenená). Smrťou podnikateľa prokúra zásadne nezaniká. Podnikateľ však má možnosť trvanie prokúry obmedziť len na dobu svojho života. Toto obmedzenie môže stanoviť aj dodatočne, nie je nutné, aby bolo obsahom udelenej prokúry už od počiatku. Podmienkou dodatočného stanovenia je jeho písomná forma. Zo žiadneho ustanovenia ObchZ nie je možné vyvodiť, že by skutočnosť, že trvanie udelenej prokúry je podnikateľom obmedzené na dobu jeho života, mala byť zapísaná do obchodného registra. K zániku prokúry dôjde už dňom smrti podnikateľa vzhľadom k tomu, že zánik prokúry nie je podmienený výmazom z obchodného registra. Tretia osoba, ak koná aj po zániku prokúry v dôvere v zápis v obchodnom registri, je chránená. Podľa § 29 ods. 1 ObchZ nemôže zapísaný podnikateľ, resp. jeho právny nástupca namietť, že zápis nezodpovedá skutočnosti. V takom prípade bude preto konanie osoby, ktorej prokúra zanikla, pretože bola obmedzená na dobu života, pre dedičov záväzná.

Prokúra, v ktorej podnikateľ nestanovil, že má trvať len za jeho života, síce smrťou nezaniká, ale zužuje rozsah oprávnení prokuristu, a to len na úkony v rámci obvyklého hospodárenia. Za tejto situácie a pri obvyklých pomeroch prokurista napr. nemôže vziať pre podnik úver za účelom výstavby novej administratívnej budovy, pre opravu strechy poškodené víchrícou však áno. Podobne je vylúčené, aby prokurista použil podnikové peniaze k investíciám sledujúcim zlepšenie alebo rozšírenie podnikovej podstaty (napr. k nákupu nových služobných automobilov náhradou za doterajšie, a síce funkčné, ďalej k rizikovým investíciám nebezpečného rázu alebo - ak to nezodpovedá predmetu podnikovej činnosti - ku špekulatívnym obchodom na burze.[72] Zhodne s J. Bejčkom [73] a S. Plívom [74] je možné tvrdiť, že do rámca obvyklého hospodárenia nepatrí scudzovanie a zaťažovanie nehnuteľností, a to bez ohľadu na to, či oprávnenie k týmto úkonom je či nie je výslovne uvedené v prokúre.

Obmedzenie rozsahu prokuristovho oprávnenia na právne úkony v rámci obvyklého hospodárenia nastáva zo zákona smrťou podnikateža. Súčasne je však prokuristovi, ktorému prokúra nezanikla, uložená povinnosť podať bezodkladne návrh súdu na zápis uvedeného obmedzenia do obchodného registra. Do doby, než dôjde k zápisu takého obmedzenia, môže byť obmedzenie uplatňované len voči tomu, kto pri konaní s prokuristom nebol v dobrej viere, teda kto o smrti podnikateža vedel (§ 29 ods. 1 ObchZ).

Právne úkony, ktoré presahujú rámec obvyklého hospodárenia, nie sú prokuristovi zakázané za podmienky, že s nimi súhlasia dediči a že k nim privolí súd (teda pri súčasnom splnení oboch podmienok). Súhlas a privolenie musia byť dané dopredu (nejedná sa teda o schválenie úkonu, ale skôr o jeho umožnenie). Obchodní zákoník, ale výslovne nerieši situáciu, kedy prokurista vykoná právny úkon mimo obvyklého hospodárenia, ak k nemu nemá súhlas dedičov a zvolenie súdu. Potrebu súhlasu dedičov je možné považovať za prostriedok ochrany dedičov a teda absenciu tohto súhlasu za dôvod neplatnosti, ktorá je stanovená len na ochranu dedičov, preto by sa malo jednať o relatívnu neplatnosť v zmysle § 267 ods. 1 ObchZ. V druhom prípade, kedy by prokurista vykonal právny úkon bez privolenia súdu, už nie je možné tvrdiť, že absencia takého privolenia je dôvodom neplatnosti stanovenej len na ochranu niektorého účastníka. Z toho by bolo možné dovodiť, že sa jedná o absolútnu neplatnosť takého úkonu.

Zaniknúť prokúra, okrem uvedeného spôsobu v § 14 ods. 7 ObchZ, môže tak, že ju podnikateľ odvolá alebo prokurista vypovie. Odvolanie aj vypovedanie je možné ako za života podnikateža, tak aj za jeho smrti. Pri odvolaní prokúry podnikateľom majú právne úkony prokuristu účinky, ako keby prokúra ešte trvala, ak boli právne úkony prokuristom učené pred tým, ako mu bolo odvolanie prokúry známe. Toho sa však nemôže dovoliavať ten, kto o odvolaní prokúry vedel alebo musel vedieť (§ 33b ods. 4 ObčZ). Ako som už vyššie zmienila § 125 ods. 2 ObchZ upravuje odvolanie prokuristu v spoločnosti s ručením obmedzeným. Ak prokurista prokúru vypovie, je povinný ešte vykonať všetko, čo neznesie odklad, aby podnikateľ alebo jeho právny nástupca neutrpel ujmu na svojich právach. Právne úkony vykonané pri plnení tejto povinnosti majú rovnaké právne účinky, ako keby ešte prokúra trvala. To však neplatí, ak uvedené právne úkony vykonané po vypovedaní prokúry odporujú tomu, čo zariadil podnikateľ alebo jeho právny nástupca (§ 33b ods. 6 ObčZ).

Ďalším prípadom zániku prokúry je zbavenie alebo obmedzenie prokuristovej spôsobilosti k právnym úkonom. Okrem toho prokúra môže zaniknúť dohodou prokuristu a podnikateža alebo uplynutím času (ak bola prokúra udelená na dobu určitú). Podľa § 14 ods. 1 písm. h) zákona č. [328/1991](#) Sb. o konkurze a vyrovnaní, v znení neskorších predpisov prehlásenie konkurzu proti úpadcovi (ktorý je podnikateľom), okrem iného zanikajú jeho príkazy, plné moci, prokúry atd. Smrť prokuristu, popr. prehlásenie prokuristu za mŕtveho spôsobuje zánik prokúry. Tento následok vyvoláva aj zánik podnikateža – právnickej osoby v dôsledku likvidácie.

6. Judikatúra

6. 1 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 14. 3. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000

(konateľské právomocí ekonomického námestníka v zmenkových veciach)

Právna veta rozsudku Najvyššieho súdu ČR zo dňa 14. 3. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000 znie: „Priatie zmenky

ekonomickým námestníkom riaditeža obchodnej spoločnosti je možné považovať v zmysle § 15 ObchZ za obvyklý úkon.“[75] Toto rozhodnutie vychádza z prístupu, že § 15 ods. 1 ObchZ bude nutné vykladať objektívne, tzn. že rozhodujúcim teda bude, ako sa rozsah zmocnenia javí navonok, a nie to, ako toto zmocnenie podnikateľ zvlášť upravil pre svoje potreby, napr. v organizačnom poriadku. Vnútropodnikové poriadky si však ponechávajú svoj význam vo vzťahu medzi podnikateľom a poverenou osobou.

Slovami J. Hellera „dle čl. 50 obch. zák. nelze za to pokládati, že by obchodní pomocník byl oprávněn přijmáti na cenu zboží směnky, neb přijmáti cenu za zboží mimo krám prodané, poněvadž by to presahovalo obchod krámský“.[76]

V prvých rokoch renesancie zmenkového práva v Českej republike bol pomerne rozšírený názor, že podpis zmenky u obchodných spoločností prislúcha len štatutárnemu orgánu, resp. zástupcovi, ktorý k tomu bol zmocnený výslovnou plnou mocou alebo prokuristovi. Pri aplikácii § 15 ObchZ sa obvyklosť úkonov, ktoré súvisia s určitou činnosťou časom bude meniť. To, čo nebolo obvyklé počiatkom deväťdesiatych rokov 20. storočia, môže byť bežné dnes a naopak. V súčasnosti sa však zmenka stala bežnou súčasťou obchodnoprávných vzťahov, ktorá sa používa ako zaisťovací, či platobný prostriedok. Z významných rozhodnutí je možné poukázať na rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 4. 4. 1995 č.j. Cmo 308/1994 uvedené nižšie, kde sa v jeho odôvodnení konštatuje, že pokiaľ ide o riaditeža akciovej spoločnosti, teda osobu stojacu v najvyššej funkcii v celom vedení spoločnosti hneď za predstavenstvom, je daná jeho konateľská právomoc aj pri podpísaní zmenky a že u takto postaveného vedúceho pracovníka je obvyklé, aby za podnik zmenky pri bežnom obchodnom styku podpisoval.

Ďalší krok smerom k rozširovaniu osôb oprávnených k podpísaniu zmeniek vykonal Najvyšší súd ČR v rozsudku zo dňa 14. 3. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000, v ktorom konštatoval, že prijatie zmenky ekonomickým námestníkom riaditeža obchodnej spoločnosti je možné považovať v zmysle § 15 ObchZ za obvyklý úkon. Toto rozhodnutie dokumentuje všeobecnú tendenciu vyšších súdov k normatívnemu rozhodovaniu. V danom prípade to znamená, že súd nerozhoduje ani tak o tom, čo je v praxi obvyklé, ale skôr o tom, čo by v praxi (podľa neho) obvyklé byť malo. Do rozhodovania tak vnáša svoje vlastné predstavy o rozumnom usporiadaní vzťahu. Vyvodzoval z tohto rozhodnutia záver, že akýkoľvek zmenkový úkon ekonomického námestníka podľa tohto rozhodnutia nutne zaväzuje jeho spoločnosť, by však bolo nepochopenie daného judikátu. Ten analyzuje všetky detaily danej kauzy a nie je vylúčené, že pri iných okolnostiach by rozhodnutie v danej veci bolo odlišné. Podľa J. Kotáska rozhodnutia priznávajúce konateľské právomoci v zmenkových veciach „ekonomickým námestníkom“ nezodpovedá skutočným pomerom v obchodnom živote a je väčšinou verejnosti vnímané skôr ako prekvapenie.[77]

Podľa môjho názoru, ak by Najvyšší súd ČR dospel k názoru, že nie je obvyklé, aby ekonomický námestník podpisoval za spoločnosť zmenky, tak by neaplikoval na tento prípad § 15 ObchZ. Správne dovodil, že samotné poverenie k zastupovaniu spoločnosti pri konaní s finančnými ústavami k podpisu zmenky podľa čl. III § 3 ods. 2 zákona č. 191/1950 Sb., zákon sménečný a šekový, v znení neskorších predpisov (ďalej len ZSŠ) postačovať nemohlo. Preto si myslím, že v tomto prípade išlo o konateľstvo bez príkazu podľa § 8 ZSŠ a ekonomický námestník je sám zmenkovo zaviazaný. Najvyšší súd však dovodil, že sa jedná o zákonné zastúpenie na základe § 15 a tým pádom je z toho úkonu zaviazaná spoločnosť.

6. 2 Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 4. 4. 1995, č.j. 5 Cmo 308/1994

(dodatky prokuristov)

Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 4. 4. 1995 č.j. Cmo 308/1994 stanovilo: „1. Súčasťou podpisu prokuristu je podľa § 14 ods. 5 ObchZ doložka o prokúre. Bez tejto doložky nejde o podpis prokuristu. Nestačí len skutočnosť, že ide o osobu zapísanú ako prokurista v obchodnom registri. Aj napriek tomu môže tento podpis podnikateža zaväzovať, ak bol podpísaný za neho z iného dôvodu. 2. V prípade riaditeža akciovej spoločnosti – stredného priemyselného podniku, ktorý nie je štatutárnym orgánom ani jeho členom, ide o osobu, u ktorej je obvyklé, aby za túto spoločnosť podpisovala zmenky podľa § 20 ods. 2 ObčZ a § 15 ObchZ.“ Dodatok o prokúre je v tomto rozhodnutí nekompromisne vyžadovaný a jeho absencia spôsobuje, že nepôjde o konanie prokuristu.

Podobne, ako u iných zástupcov musí byť z právneho úkonu prokuristu zrejmé, že koná za iného; ináč platí, že konajúci koná vlastným menom (§ 32 ods. 1 ObčZ). V podstate to isté je vo všeobecnej polohe u zmeniek stanovené v čl. III ods. 3 ZSŠ, a to tak, že zmocnenec musí podpisovať svoje vlastné meno a pripojiť údaj za koho podpisuje. Obchodní zákoník v § 14 ods. 5 vyžaduje, aby prokurista právny úkon vykonal tak, že k firme podnikateža, za ktorého koná, pripojí dodatok označujúci prokúru a svoj podpis.

Obchodní zákoník nedáva výslovné prokuristovi na výber, aké znenie dodatku môže zvoliť. Právna úprava prokúry nemá teda obdobné ustanovenia, ako sú ustanovenia upravujúce znenie dodatkov právnej formy obchodných spoločností (§ 77, 95, 107, 154 ods. 2 ObchZ). V praxi sa ustálilo niekoľko dodatkov označujúcich prokúru. Medzi tieto dodatky je možné zaradiť vyjadrenia „ako prokurista“, „per procura“, „Ppa“, „p.p.“, popr. ďalšie.

Čo sa týka požiadavky uvádzania dodatkov, je súčasná právna úprava v podstate zhodná s úpravou vo VOZ.[78] Podľa K. Hermana-Otavského nebolo ustanovenie čl. 44 VOZ predpisom donucovacím, ale len predpisom inštruktívnym.[79] Tento predpis však je len predpisom poriadkovým, len priáním zákonodarcovým, aby prokuristi takto podpisovali. Ak nepoužil prokurista pri podpise formy predpísanej v čl. 44 VOZ, nestráca preto jeho podpis právny význam a je najmä princípál týmto podpisom viazaný, keď prokuristov úmysel konať za princípála bol vyslovený alebo bol zrejým z okolností.[80]

Tomuto názoru svedčí aj prvorepubliková rozhodovacia prax. Najvyšší súd v roku 1931 rozhodol takto: „K platnosti podpisu sa nevyžadáva, aby vyznačil pri podpise dodatok naznačujúci prokúru podľa čl. 44 VOZ. K jeho podpisu na zmenke stačí, že ho prokurista vyznačí tým, že podpísal, pripojil svoj podpis k zneniu firmy vyznačeného na zmenke razítkom, hoci aj bez dodatku naznačujúcim prokúru.“[81] Rozhodnutím vyjadrujúcim sa k ďalšej náležitosti podpisu je rozhodnutie Najvyššieho súdu taktiež z roku 1931 a stanoví: „Nestačí podpis zmocnencov, napríklad s dodatkom vyjadrujúcim zmocnenie, ak nie je pri ňom zároveň vyjadrené, za koho bolo podpisované, ak nie je meno (firma) zastúpeného zo zmenky zjavná. Ak bol týmto spôsobom podpísaný výstavca, nie je vyhovené požiadavku formálnej platnosti a celá zmenka je neplatná. Ak podpíše za firmu prokurista, nie je potrebné ešte zvlášť vykazovať zmocnenie, ktoré má na zreteľ § 102, druhý odsek, zmen. zák. K podpisu zmenky za firmu nestačí však len samotný podpis prokuristu, napr. s dodatkom p.p., ale je nutné podpísať firemne.“[82] Z uvedeného rozhodnutia vyplýva, že z právneho úkonu vykonaného prokuristom musí byť zrejme za koho konal a podpísal, ale dodatok prokúry nie je nutný.

Z hľadiska zákonnej formulácie nie je dnešné vyjadrenie v § 14 ods. 5 ObchZ prísnejšie, než aké bolo vo VOZ alebo v strednom ObčZ.[83] Z rozhodnutia Vrchného súdu v Prahe zo dňa 4. 4. 1995 č.j. Cmo 308/1994 sa teda zdá, že v tomto prípade sa prejavuje nadmerný formalizmus. Je tak otázne, či je vhodnejšie dať prednosť formalistickému žpeniu na znení zákona a striktnému výkladu jeho slov alebo účelu právnej regulácie užahčovať hospodársky život pri zachovávaní dobrej viery jeho účastníkov. Podľa J. Bejčka pokiaľ však partner konajúceho spolieha na zápis v obchodnom registri, že konajúci je zapísaný ako prokurista, a nič nenasvedčuje tomu, že konajúci toto zmocnenie v rozpore so zápisom v obchodnom registri už nemá, a či napr. navyiac koná s touto osobou v rámci bežného a opakovaného hospodárskeho styku, tak je proste v dobrej viere stricto sensu a nie je potom dôvod takéto konanie spochybňovať.[84] Osobne sa preto domnievam, že pozitívna stránka princípu materiálnej publicity zápisu v obchodnom registri (§ 29 ods. 2 ObchZ) chráni dobrú vieru každého, kto koná v dôvere v zápis o tom, že osoba, s ktorou koná, je prokuristom. A teda dodatok označujúci firmu a/alebo prokúru nemusí byť nutne obsahom podpisu prokuristu. Avšak pre odstránenie neistoty o konateľskom oprávnení by bolo užitočné v praxi dodatky k prokuristovmu podpisu uvádzať.

Ustanovenie čl. I § 8 ZSŠ dopadá na dva prípady. V prvom prípade pôjde o situáciu, kedy sa niekto podpíše na zmenku ako zástupca osoby bez toho, že by bol k tomu oprávnený. V druhom prípade pôjde o podpis osoby, ktorá síce zmocnená je, ale podpisom svoje oprávnenie prekračuje (napr. existuje oprávnenie k podpisu zmenky do určitej výšky a podpísaná zmenka znie na sumu vyššiu). Dôsledky v oboch prípadoch sú rovnaké: podpísaný je zo zmenky zaviazaný sám, stáva sa sám zmenkovým dlžníkom, a to v rovnakom postavení, v akom by bol ten, za koho podľa svojich údajov konal. V prípade, že zmenku zaplatí, má aj rovnaké postihové práva. Súhlasím s názorom B. Jablonku, že v prípade, kedy prokurista neuvedie dodatok o prokúre ustanovenie čl. I § 8 ZSŠ na prokuristu nedopadá, pretože neuvedenie doložky o prokúre neznamena, že sa prokurista dopustil excesu pri zmenkovo právnom úkone (tj. nebol oprávnený konať ako zástupca alebo prekročil svoje oprávnenie). Podpisom bez uvedenia doložky o prokúre len nedodržiava formálne stanovený spôsob podpisovania podľa § 14 ods. 5 ObchZ. Pokiaľ teda takéto konanie prokuristu nezaväzuje právnickú osobu (ani fyzickú osobu zapísanú do obchodného registra, ktorá ustanovila prokuristu), rovnako tak nezaväzuje ani samotného prokuristu ako fyzickú osobu podľa čl. I § 8 ZSŠ.[85]

Oproti rozhodnutiu Vrchného súdu v Prahe zo dňa 4. 4. 1995 č.j. Cmo 308/1994 existuje rozsudok toho istého súdu zo dňa 26. 11. 2001 č.j. 9 Cmo 873/99 - 40, ktorý naopak konštatoval, že „oprávnenie prokuristu konať na základe udelenej prokúry vzniká zápisom do obchodného registra a nie je viazané na uvedenie dodatku označujúceho prokúru“. Je možné predpokladať, že v praxi sa uplatní toto benevolentnejšie stanovisko.

6. 3 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 23. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 216/2003

(obmedzenie konateľských právomocí)

V tomto rozsudku Najvyšší soud ČR zamietol dovolanie a potvrdil rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý zmenil rozsudok krajského súdu, a to tak, že stanovil, že žalovanému nevznikla povinnosť vydať výpis zo zákonnej evidencie ním vydaných cenných papierov ISIN CZ. Z odôvodnenia je zrejmé, že „súd prvého stupňa vyšiel z toho, že predseda predstavenstva žalobkyne (Ing. V.) mohol bez ďalšieho vydať zmocnenie k vyžiadaniu a prevzatíu výpisu zo zákonnej evidencie zaknihovaných cenných papierov. Ak však platí, že aj vymazané predstavenstvo mohlo požiadať o výpis, platí aj pôvodne zapísaný a neskôr vymazaný spôsob konania predstavenstva. Posledný zápis o konaní menom predstavenstva pred zrušením a likvidáciou stanovil, že menom predstavenstva konajú spoločne dvaja jeho členovia. Jeden člen predstavenstva mohol konať len vtedy, ak k tomu bol písomne poverený. P.C., ktorý požadoval vydanie výpisu z registra emitenta, k tomu preto nemohla postačovať plná moc vystavená Ing. V., bez toho, aby zároveň preukázal, že Ing. V. bol predstavenstvom písomne poverený, aby konal jeho menom. Takéto zmocnenie nebolo žalovanému predložené a nebolo ani tvrdené ani preukázané v priebehu celého konania.“

Dovolatežka nesprávne zmiešava obmedzenie konateľského oprávnenia štatutárneho orgánu (ktoré skutočne nie je možné namietat voči tretím osobám, aj keby bolo zverejnené) so spôsobom konania štatutárneho orgánu (tj. s prostým mechanizmom prejavu vôle právnickej osoby prostredníctvom jej štatutárneho orgánu). V odôvodnení je ďalej stanovené, že „ustanovenie stanov o spôsobe konania právnickej osoby nie je vnútorným obmedzením konateľského oprávnenia v zmysle ustanovenia § 191 ods. 2 ObchZ. Za takéto obmedzenia je možné považovať len obmedzenia, ktoré zakazujú predstavenstvu ako celku alebo osobám konajúcim menom predstavenstva, a teda aj menom spoločnosti, učiť určitý právny úkon či právne úkony alebo taký úkon podmieňujú (napr. predchádzajúcim súhlasom valného zhromaždenia). Ak však stanovy akciovej spoločnosti určujú odchylné od tretej vety ustanovenia § 191 ods. 1 ObchZ, spôsob konania menom spoločnosti, čo sa následne zapisuje do obchodného registra (v prejednávanej veci tak, že menom predstavenstva žalobkyne konajú spoločne dvaja jeho členovia alebo jeden člen, ak k tomu bol písomne poverený), nejde o vnútorné obmedzenie konateľského oprávnenia, ale o stanovenie odchylného spôsobu konania menom spoločnosti, čo citované ustanovenie ObchZ umožňuje bez akokéhokožvek obmedzenia.“

V súlade s ustanovením § 35 písm. f) ObchZ /v dobe rozhodnutia súdu sa jednalo o ustanovenie § 28 ods. 1 písm. e) ObchZ/ je uvedenie spôsobu, akým koná štatutárny orgán, resp. jeho členovia, údajom, ktorý podlieha zápisu do obchodného registra. V tejto súvislosti je nutné pripomenúť, že stanovenie spôsobu konania menom akciovej spoločnosti nie je podstatnou náležitosťou stanov (§ 173 ObchZ). V prípade, že stanovy nebudú spôsob konania menom spoločnosti upravovať, bude platiť dispozitívna úprava, totiž že menom akciovej spoločnosti môže za predstavenstvo konať každý z jej členov. A aj v prípade, že stanovy úpravu odchylnú od dispozitívneho ustanovenia ObchZ neobsahuje, je nutné v návrhu na zápis do obchodného registra uviesť spôsob konania menom akciovej spoločnosti, a to spôsob predpokladaný vo vyššie zmienenom dispozitívnom ustanovení zákona.

Právna úprava v ObchZ pripúšťa, aby stanovy akciovej spoločnosti, rozhodnutie valného zhromaždenia alebo dozornej rady obmedzili právo predstavenstva konať menom spoločnosti, súčasne však stanoví, že tieto obmedzenia nie sú účinné voči tretím osobám (§ 191 ods. 2 ObchZ), a to ani keď boli zverejnené (§ 13 ods. 5 ObchZ). Z toho vyplýva, že účinnosť či neúčinnosť obmedzení konateľského oprávnenia vo vzťahu k tretím osobám nezávisí na dobrej viere týchto osôb. Ak zasahuje do prejavu vôle predstavenstva iný orgán akciovej spoločnosti a ak je tak jeho uskutočnenie viazané napr. na súhlas valného zhromaždenia, nejde o stanovenie spôsobu konania, ale o obmedzenie konateľského oprávnenia.

Okrem možnosti obmedziť konateľskú pôsobnosť (zakázať predstavenstvu konať navonok v určitých veciach alebo viazať výkon konateľskej pôsobnosti predstavenstva na súhlas iného orgánu spoločnosti) zákon uznáva ešte pokyny a zásady (§ 194 ods. 4 ObchZ), ktoré zaväzujú predstavenstvo konať v určitých veciach prikázaným spôsobom.[86]

7. Komparácia so slovenskou právnou úpravou

Konanie podnikateľa je zakotvené v § 13 - 16 zákona č. 513/1991 Zb., obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov (ďalej len ObchZSR). Právna úprava konania podnikateľských subjektov má charakter *lex specialis* a subsidiárne využíva všeobecnú úpravu konania právnických a fyzických osôb v zákone č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov (ďalej len OZSR). Konanie podnikateľa fyzickej osoby sa riadi OZSR. Občiansky zákonník označuje osoby, ktoré sú oprávnené vo všetkých veciach konať priamo v mene právnickej osoby ako „štatutárne orgány“. Tento pojem, ktorý je v zmysle § 20 ods. 1 OZSR legislatívnou skratkou vymedzenou

v OZSR, preberá ObchZSR v dikcii 13 ods. 1 a ods. 2. Ustanovenia ObchZSR o jednotlivých druhoch obchodných spoločností a družstva priamo určujú, kto je štatutárny orgán, a ustanovujú aj povinnosť určiť v spoločenskej zmluve či stanovách spôsob, akým štatutárny orgán koná.[87]

Na základe ObchZSR môže zastúpenie vzniknúť v prípade konania vedúceho organizačnej zložky (§ 13 ods. 5), osoby poverenej určitou činnosťou pri prevádzkovaní podniku (§ 15) a osoby neoprávnené konajúcej v prevádzkarni podnikateža (§ 16). Zmluvné zastúpenie v obchodných vzťahoch môže vzniknúť na základe udelenia plnej moci (§ 31 OZSR) alebo udelením prokúry (§ 14 ObchZSR).

Ustanovenie § 13 ods. 3 ObchZSR stanoví, že prejav vôle právnickej osoby bude právne relevantný vždy, kým sa neprekročí pôsobnosť štatutárneho orgánu konať v mene podnikateža, ktorú zákon tomuto orgánu zveruje tj. kým sa neprekročia zákonné obmedzenia spôsobilosti k právnym úkonom danej právnickej osoby. Toto ustanovenie je v podstate zhodné s ustanovením § 13 ods. 4 ObchZ, ktoré výslovne hovorí nielen o štatutárnych orgánoch, ale aj o likvidátorovi.

Dikcia § 13 ods. 4 ObchZSR stanovuje, že obmedzenie štatutárneho orgánu konať, nie je účinné voči tretím osobám ani v prípade, keď bolo zverejnené. Zákon tým jednoznačne ustanovil, že aj keď obchodný partner podnikateža vie, že právomoci štatutárneho orgánu sú v spoločenskej zmluve alebo v stanovách obmedzené, a štatutárny orgán alebo jeho člen tieto interné obmedzenia prekročí, porušenie interných predpisov nemá účinok na platnosť a záväznosť právnych úkonov pre spoločnosť, prípadne pre družstvo. Obchodný zákonník v § 13 ods. 5 vymenováva z čoho môže vyplývať obmedzenie, a to konkrétne zo stanov, spoločenskej zmluvy či iného obdobného dokumentu alebo z rozhodnutia orgánu právnickej osoby.

Posledný odsek § 13 ObchZSR upravuje konanie vedúceho organizačnej zložky podniku, resp. konanie vedúceho podniku zahraničnej osoby. Oprávnenie vedúceho organizačnej zložky zaväzovať podnikateža sa vzťahuje výlučne na konanie, ktoré sa týka len tej organizačnej zložky (alebo len toho podniku zahraničnej osoby), pre ktorú je príslušná fyzická osoba zapísaná v obchodnom registri ako vedúci. Nemôže teda konať vo všetkých záležitostiach týkajúcich sa podnikateža. Nie je ani štatutárnym orgánom, ani prokuristom. Vedúci je však oprávnený konať vo všetkých veciach, ktoré sa týkajú zverenej organizačnej zložky podniku.[88] Pokiaľ by vedúci konal vo veciach, ktoré sa netýkajú organizačnej zložky podniku alebo podniku zahraničnej osoby, prekročil by týmto konaním rozsah svojho oprávnenia, napr. ak by vedúci určitej organizačnej zložky urobil právny úkon vo veci inej organizačnej zložky. Dôsledky prekročenia rozsahu nie sú v zákone riešené. Podľa M. Patakyovej použitím argumentácie per analogiam legis sa bude primerane aplikovať pravidlo určené v § 15 ObchZSR, a to pred normou vyjadrenou v § 20 ods. 2 OZSR. Pravidlo určené v ObchZSR nie je limitované rámcom predmetu podnikania podnikateža, ale viaže sa na objektívny stav vedomosti tretej osoby o prekročení oprávnenia zákonného zástupcu.[89]

Úprava prokúry je v § 14 ObchZSR v podstate zhodná s úpravou v § 14 ObchZ až na odsek siedmy § 14 ObchZ. Takéto ustanovenie slovenský právny poriadok nepozná. Keďže v príspevku sa zaoberám ohľadne prokúry najmä dodatkami prokuristu, považujem za dôležité sa touto problematikou zaoberať aj v slovenskom právnom poriadku. M. Patakyová je toho názoru, že s nedodržaním normy určenej v § 14 ods. 5, teda s neuvedením dodatku označujúceho prokúru (prokurista, per procuram, p.p., p.p.a.) zákon nespája sankciu neplatnosti úkonu vykonaného v mene podnikateža, ak je s prihliadnutím na všetky okolnosti zrejmé, kto a v mene koho právny úkon učinil.[90] Podľa I. Feketeho uvedenie dodatku je síce povinné, ale jeho nepoužitie nemá v zásade negatívne právne účinky na platnosť právnych úkonov, ktoré urobil prokurista. Je to z toho dôvodu, že prokúra vznikne zápisom do obchodného registra a trvá do doby, pokiaľ nezanikne.[91]

Dikcia § 15 ObchZSR upravujúca podnikové zmocnenie je takisto zhodná s českou právnou úpravou okrem siedmeho odseku. Na základe tohto ustanovenia je podnikateľ zaviazaný z úkonov, ktoré vykonávajú osoby poverené pri prevádzkovaní podniku určitou činnosťou. Konanie týchto osôb zaväzuje podnikateža za predpokladu, že právny úkon, ktorý robia, je obvyklý pre činnosť. [92] Ak vzniknú v praxi pochybnosti o tom, čo treba pokladať za úkony obvyklé pri činnosti na konkrétnom pracovnom mieste, musí byť chránená dobromyseľnosť obchodných partnerov. Preto je účelné oprávnenia na konanie spojené s určitými funkčnými miestami podrobnejšie vymedziť v organizačných dokumentoch a oboznámiť s týmto vymedzením aj obchodných partnerov.[93]

Úprava § 16 ObchZSR je úplne zhodná s § 16 ObchZ. V tomto prípade teda neprichádza k prekročeniu oprávnenia konať za podnikateža (to by sa posudzovalo podľa § 15 ObchZSR), ale ide o konanie, na ktoré konajúca osoba nebola oprávnená od začiatku. Napriek tomu, že podnikateľ osobu konajúcu v jeho prevádzkarni žiadnym spôsobom nepoveril (možno o jej prítomnosti v svojej prevádzkarni ani nevie), môže byť za určitých okolností z takéhoto konania zaviazaný.[94]

Domnievam sa, že podobnosť ustanovení ObchZ a ObchZSR je daná spoločnou históriou a spoločnou právnou úpravou. V budúcnosti si však prax vyžiada určité spresnenie a zdokonalenie právnej úpravy na Slovensku.

8. Konanie podnikateľa de lege ferenda

Legislatívny návrh obchodného zákoníka (ďalej len LNObchZ), na webových stránkach www.juristic.cz, upravuje prokúru v štyroch paragrafoch oproti jednému paragrafu v súčasnom ObchZ. Pri tejto úprave vychádza z európskych úprav (najmä nemeckej a švajčiarskej) a tiež zo Všeobecného obchodného zákoníku z roku 1863 a Občianskeho zákoníku z roku 1950.

Podľa § 41 ods. 1 LNObchZ „prokúrou zmocňuje podnikateľa zapísaný v obchodnom registri prokuristu k právnemu konaniu, ku ktorému dochádza pri prevádzke jeho závodu alebo jeho pobočky, aj keď sa ináč vyžaduje zvláštna plná moc“ Keďže legislatívny návrh občianskeho zákoníka používa termín „podnik“, nie preto vhodné používať promiscue pojem „závod“. Bolo by vhodné túto terminologickú nejednotnosť odstrániť. Táto nejednotnosť je zjavná hneď v druhom odseku, v ktorom tvorcovia návrhu vracajú do českého právneho poriadku späť „čiasťkovú prokúru“. Dikcia odseku druhého stanoví, že „pri udelení prokúry len pre niektorú z pobočiek toho istého závodu, je nutné túto pobočku výslovne označiť a zapísať túto skutočnosť do obchodného registra.“ [95] Súčasný obchodný zákoník používa tento termín ako výraz pre organizačnú zložku podniku teda pobočku podniku.

Dikcia § 41 ods. 3 LNObchZ stanoví, že „ak je prokúra udelená súčasne viacerým osobám, sú k zastupovaniu oprávnené každá samostatne, ibaže je v dohode o udelení prokúry určené ináč. Spôsob zastupovania, ak je prokúra udelená viacerým osobám, sa zapíše do obchodného registra.“ Na rozdiel od § 14 ods. 4 ObchZ, dáva toto ustanovenie podnikateľovi zapísanom v obchodnom registri väčšiu voľnosť výberu spôsobu zastupovania pri kolektívnej prokúre.

Podľa LNObchZ prokúra vzniká účinnosťou dohody o jej udelení. „S ohľadom na ochranu tretích osôb bude zároveň stanovené, že prokúra je voči tretím osobám účinná okamžikom jej zverejnenia (teda v Obchodnom vestníku), ibaže by o jej existencii tieto osoby vedeli ináč (dôkazné bremeno tu ponese podnikateľ, popr. prokurista).“ [96] Na rozdiel od dnešného stavu, účinky zápisu prokúry do Obchodného registra tak budú deklaratórne a podnikateľ bude viazaný aj tým konaním, ktoré bude prokuristom učené pred týmto zápisom. Ak by podnikateľ chcel vylúčiť tieto účinky, mohol by účinnosť dohody o udelení prokúry podmieniť zápisom do obchodného registra.

Opäť sa do obchodného zákoníka pravdepodobne vráti osobný výkon prokúry, a to podľa § 42 ods. 1 LNObchZ, ktorý hovorí, že „prokurista nie je oprávnený udeliť ďalšiu prokúru.“ [97] Delenie prokúry na základnú a rozšírenú zostane zachované.

Čo sa týka obmedzenia prokúry vnútornými pokynmi, tak § 42 ods. 3 LNObchZ stanoví, že takéto obmedzenie nemá účinky voči tretím osobám, aj keď bolo zverejnené. Podľa slov dôvodovej správy výnimkou však bude obmedzenie vo vzťahu ku konkrétnej organizačnej zložke závodu; ak sa tak stane a podnikateľ splní zákonné požiadavky (vrátane zápisu tohto obmedzenia do obchodného registra), nebude takýto prokurista oprávnený ku konaniu, ktoré s onou konkrétnou organizačnou zložkou závodu nesúvisia (jednalo by sa o konanie ultra vires). [98] Podnikateľ môže udeliť takto prokúru aj jednému prokuristovi pre viac organizačných zložiek závodu.

Konanie a podpisovanie ostáva nezmenené, len namiesto súčasného termínu „dodatok“ používa sa v § 43 ods. 1 LNObchZ „údaj“. V prípade prokuristu zmocneného ku konaniu týkajúceho sa len určitej pobočky sa podpisuje tak, že k firme podnikateľa s dodatkom označujúcim pobočku pripojí údaj o prokúre a podpis. Dôvodová správa síce hovorí, že „s akcentom na právnu istotu a snahu o nezaťažovanie praxe prílišnou formalizáciou, nespôsobuje neuvedenie údajov odlišujúceho prokúru neplatnosť konania; podmienkou však je, aby osoby, ktoré sú takýmto prípadným konaním dotknuté, boli v dobrej viere“ [99], ale osobne si myslím, že by viedlo k právnej istote, ak by tvorcovia LNObchZ toto vyjadrili priamo v zákone a tak by sa zabránilo mnohým nejasnostiam.

Legislatívny návrh ObchZ stanovuje, že prokúra zaniká tiež prevodom alebo pachtom závodu, ibaže je dohodnuté ináč. Subsidiárne budú platiť všeobecné ustanovenia občianskeho zákoníku o zastúpení na základe dohody o plnej moci.

Legislatívny návrh občianskeho zákoníku (ďalej len LNOZ) upravuje postavenie podnikateľa v diele piatom nazvanom „Ustanovenia o podnikateľoch“. Zákonné zastúpenie podľa súčasného § 15 ObchZ je poňaté do § 364 LNOZ. Z pripravovanej právnej úpravy úplne vypadol vedúci organizačnej zložky podniku, ktorý je zapísaný do obchodného registra (§ 13 ods. 3 ObchZ), ktorého postavenie by malo byť pravdepodobne upravené zhodne ako postavenie osôb

poverených určitou činnosťou pri prevádzke podniku (§ 15 ods. 1 ObchZ). Nový druhý odsek vymedzuje rozsah takéhoto zastúpenia tak, že „má sa za to, že rozsah zástupného oprávnenia je taký, aký sa javí voči verejnosti“. Osobne sa domnievam, že takéto vymedzenie je vágne a opäť na otázku rozsahu bude musieť dať odpoveď až judikatúra. Dikcia ustanovenia § 365 LNOZ stanoví, že „podnikateľa zaväzuje aj konanie inej osoby v jeho podniku, ibaže ten, s kým bolo konané, so zretežom k okolnostiam mal a mohol vedieť, že konajúci ku konaniu nie je oprávnený. Namiesto termínu „prevádzkareň“ LNOZ používa termín „podnik“, ktorý LNOBchZ nahradil termínom „závod“. O prekročení oprávnenia zástupcu hovorí ustanovenie § 366 LNOZ.[100] Je otázne, s ohľadom na vymedzenie rozsahu zástupného oprávnenia, kedy už pôjde o prekročenie oprávnenia zástupcu a kedy ešte nie. Toto ustanovenie konštruje nevyvrátiteľnú domnienku, a to tak, že ak podnikateľ neoznámí bez zbytočného odkladu svoj nesúhlas s prekročením, po tom čo sa sám o prekročení dozvedel, platí, že prekročenie schválil (lehota bez zbytočného odkladu bude otázkou posúdenia konkrétneho prípadu).

Novinkou v LNOZ je úprava zákazu súťaže podnikateľových zástupcov upravená v § 367, a to tak, že „kto vystupuje ako podnikateľov zástupca pri prevádzke podniku, nesmie bez súhlasu podnikateľa činiť na svoj alebo cudzí účet konania spadajúce do oboru podnikania“. Podľa slov dôvodovej správy všeobecná konštrukcia zakladá podnikateľovi nárok dožadovať sa zdržanie v protiprávnom konaní.[101] Podľa toho, či sa bude jednať o konanie na zástupcov účet alebo o konanie na cudzí účet odsek druhý podnikateľ sa bude môcť domáhať v prvom prípade, aby bolo prehlásené za konanie učené na jeho účet a v druhom, aby mu bolo postúpené právo na odmenu alebo mu bola vydaná odmena už poskytnutá. Namiesto tohto plnenia je možné podľa špeciálnej konštrukcie ods. 3 požadovať náhradu škody; to však len vtedy, ak preukáže podnikateľ pri uplatnení nároku na náhradu škody aspoň nedbalosť žalovaného.[102]

9. Záver

Podnikatelia môžu v právnych vzťahoch konať len dvoma spôsobmi, jednak osobne (podnikateľ - právnická osoba štatutárnym orgánom) alebo prostredníctvom svojho zástupcu (zmluvného, zákonného alebo ustanoveného na základe rozhodnutia súdu). Inými spôsobmi nie je možné platne založiť, zmeniť alebo zrušiť konkrétny obchodne právny vzťah.

V príspevku som rozobrala historický vývoj právnej úpravy konania podnikateľa, ďalej súčasnú úpravu, ktorú tiež porovnávam so slovenskou úpravou a legislatívne návrhy ObchZ a ObčZ. Jadro mojej príspevku tvorili zákonné zastúpenie podľa § 15, inštitút krámskeho inzistora a prokúra. Starý rímsky inštitút krámskeho inzistora, ktorý bol zakotvený v čl. 50 VOZ je podraditečný súčasnému § 15 ObchZ, a nie akoby sa mohlo zdať § 16 ObchZ.

Najvyšší súd ČR v prípade konateľských právomocí ekonomického námestníka v zmenkových veciach dospel k záveru, že sa jedná o obvyklý úkon, a tak z tohto úkonu zaviazal akciovú spoločnosť. Ak by naopak pri posúdení obvyklosti dospel k názoru opačnému, zaviazaný z podpisu zmenky by bol ekonomický námestník sám. To znamená, že „obvyklosť“ je vágny pojem a to nevedie k dostatočnej právnej istote v obchodných vzťahoch.

Podpisovanie je jeden z najdôležitejších problémových okruhov, ktorý sa ku zmenkám viaže. Vrchný súd v Prahe v rozhodnutí ohľadne dodatkov prokuristov došiel k záveru, že súčasťou podpisu prokuristu je podľa § 14 ods. 5 ObchZ doložka o prokúre. Bez tejto doložky nejde len o podpis prokuristu. V tomto prípade sa prejavuje nadmerný formalizmus. Je tak otázne, či je vhodnejšie dať prednosť formalistickému žpeniu na znení zákona a striktnému výkladu jeho slov alebo účelu právnej regulácie užahčovať hospodársky život pri zachovaní dobrej viery jeho účastníkov. Osobne sa prikláňam k druhej možnosti.

V treťom prípade Najvyšší súd ČR, týkajúci sa obmedzení konateľských právomocí, správne uvádza, že „ustanovenie stanov o spôsobe konania právnickej osoby nie je vnútorným obmedzením konateľského oprávnenia v zmysle ustanovenia § 191 ods. 2 ObchZ. Ak však stanovy akciovej spoločnosti určujú odchylne od tretej vety ustanovenia § 191 ods. 1 ObchZ, spôsob konania menom spoločnosti, čo sa následne nezapisuje do obchodného registra, nejde o vnútorné obmedzenie konateľského oprávnenia, ale o stanovenie odchylného spôsobu konania menom spoločnosti, čo citované ustanovenie ObchZ umožňuje bez akéhokožvek obmedzenia“.

Jana Seligová

autorka je študentka 5. ročníku Právnickej fakulty Masarykovej univerzity

- [1] Kühn, Z. Role judikatury v České republice a její proměna v průběhu posledních patnácti let. *Jurisprudence*, 2006, č. 2, s. 52.
- [2] Pozri § 34 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, v znení neskorších predpisov (ďalej len ObčZ).
- [3] Pozri § 81 alebo § 192 ObchZ.
- [4] Rada, I. a kol. Jednatelé s.r.o. Představenstvo a.s. 2. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 66.
- [5] Plíva, S. Právní jednání podnikatele. *Právo a podnikání*, 1993, č. 8, s. 7.
- [6] Pozri § 23 ObčZ.
- [7] Tilsch, E. Občanské právo. Část všeobecná.; k třetímu vydání zpracoval E. Svoboda, Praha: Nákladem Spolku československých právníků „Všehrd“, 1925, s. 139.
- [8] Pelikánová, I. a kol. Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II.díl. Praha: ASPI, 2006, s. 89.
- [9] Faldyna, F. Právnícká osoba a její právní jednání a odpovědnost. *Právo a podnikání*, 2001, č. 2, s. 3.
- [10] Kobliha, I. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Praha: Linde, 2006, s. 33.
- [11] Štenglová, I. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání., Praha: C. H. Beck, 2005, s. 39.
- [12] Randa, A. Soukromé obchodní právo rakouské. Sešit I. a II. Praha: Nakladatel J. Otto, 1902, s. 142 - 143.
- [13] Malovský - Wenig, A. Příručka obchodního práva. Praha: Československý kompas, 1947, s. 144.
- [14] Randa, A. Soukromé obchodní právo rakouské. Sešit I. a II. Praha: Nakladatel J. Otto, 1902, s. 149 - 150.
- [15] Hermann - Otavský, K. Všeobecný zákoník obchodní a pozdější normy obchodního práva v zemích historických. Praha: Nákladem Československého Kompas, 1929, s. 99.
- [16] Malovský - Wenig, A. Příručka obchodního práva. Praha: Československý kompas, 1947, s. 161.
- [17] Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 8. 1999, sp. zn. 32 Cdo 505/99: „Do obchodného registra je možné zapísať len jedného vedúceho organizačnej zložky podniku v zmysle § 13 ods. 3 ObchZ.“
- [18] Plíva, S. Právní jednání podnikatele. *Právo a podnikání*, 1993, č. 9, s. 6.
- [19] K tomu porovnaj Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 3. 9. 1997, sp. zn. Cpjn 30/97: „Vedúci odštepného závodu môže za právnickú osobu konať len osobne. Nie je oprávnený poveriť iného zamestnanca (člena), aby konal za právnickú osobu vo veci týkajúcej sa odštepného závodu pred súdom, a ani nemôže za právnickú osobu zmocniť zástupcu (napr. advokáta), ibaže by k tomu bol výslovne zmocnený vnútornými organizačnými predpismi právnickej osoby (napr. štatútom, stanovami alebo organizačným poriadkom) alebo výslovne poverený v jednotlivom prípade.“
- [20] Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 1. 12. 1993, sp. zn. 5 Cmo 312/93: „Riaditeľ organizačnej jednotky, ktorý je podža interných predpisov spoločnosti oprávnený ku všetkým právnym úkonom menom tejto spoločnosti, ktoré s činnosťou danej organizačnej zložky súvisia, je oprávnený menom spoločnosti podať tiež žalobu k uplatneniu práv vyplývajúcich z činnosti tejto organizačnej zložky i zmocniť v týchto sporoch k zastupovaniu advokáta.“
- [21] Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. § 1-92e, Praha: Polygon, 2002.
- [22] Porovnaj rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 6. 9. 1999, č.j. 9 Cmo 600/97-60.
- [23] Štenglová, I. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání., Praha: C. H. Beck, 2005, s. 221 - 222.
- [24] K. Eliáš a kol. Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od r. 1900. 5. vydání, Praha: Linde Praha, 2006, s. 79.
- [25] Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 7. 3. 2000 č. 9 Cmo 1080/99: „Za právnickú osobu nekonajú len štatutárne orgány zapísané v obchodnom registri, ale môžu za ňu konať tiež jej pracovníci ako zástupcovia. Tí môžu konať ako právne úkony v rozsahu stanovenom vo vnútorných organizačných predpisoch, tak aj také právne úkony, ktoré sú vzhľadom k ich pracovnému zaradeniu obvykle. Námieta, že určitý právny úkon je neplatný len preto, že nebol vykonaný štatutárnym orgánom, nie je teda dôvodná v prípade, že taký úkon vykonal pracovník právnickej osoby ako jej

oprávnený zástupca.“

[26] Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 25. 2. 2003, sp. zn. 29 Odo 569/2002: „Ustanovenie § 15 ObchZ neupravuje zmluvné, lež zákonné zastúpenie podnikateľa. Podmienkou vzniku oprávnenia zastupovať podnikateľa v zmysle § 15 ObchZ je jednak to, že musí ísť o osobu poverenú určitou činnosťou, jednak to, že takáto činnosť je činnosťou pri prevádzke podniku; zvláštna plná moc sa nevyžaduje a zákon nestanoví ani ďalšie obmedzenie zástupcu čo do jeho pomeru k zastupovanému podnikateľovi.“

[27] Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 17. 2. 2004, sp. zn. 32 Odo 766/2003: „Zákonným zástupcom podnikateľa podľa § 15 ObchZ nemusí byť len zamestnanec podnikateľa, poprípade osoba v inom, obdobnom vzťahu ku podnikateľovi.“

[28] Pelikánová, I. Obchodní právo. I.díl, Praha: ASPI, 2005, s. 315.

[29] Tomsa, M. Vázanost podnikatele jednaním zástupce v obchodních vztazích na základe zákonného zmocnení. Obchodní právo, 1999, č. 1, s. 5.

[30] Rozsudok Vrchného súdu zo dňa 3. 2. 2006, sp. zn. 8 Cmo 441/2005: „Podľa § 15 ods. 1 ObchZ je ten, kto bol pri prevádzke podniku poverený určitou činnosťou, zmocnený ku všetkým úkonom, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza. Pokiaľ zástupca podnikateľa zmocnenie podľa § 15 ods. 1 ObchZ prekročí, je takým konaním podnikateľ viazaný, len ak o prekročení tretia osoba nevedela a s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam prípadu vedieť nemohla (§ 15 ods. 2 ObchZ).“

[31] Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 25. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 914/2004: „Ak prekročí iný pracovník alebo člen právnickej osoby svoje oprávnenie činiť za právnickú osobu právne úkony, nejde v zmysle ustanovenia § 20 ods. 2 obč. zák. o neplatný právny úkon. Právnická osoba je však takýmto právnym úkonom viazaná, len ak sa týka predmetu jej činnosti a ak súčasne ide o prekročenie, o ktorom druhý účastník nemohol vedieť. Prekročenie oprávnenia iného pracovníka alebo člena právnickej osoby činiť za právnickú osobu právne úkony sa v zmysle ustanovenia § 20 ods. 2 obč. zák. môže dovoliť len dotknutá osoba.“

[32] Kotásek, J. Směnečné právo. Komentář k čl. I zákona směnečného a šekového. Praha: Prospektrum, 2006, s. 65.

[33] S. Plíva In Štenglová, I. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 53.

[34] K. Eliáš a kol. Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od r. 1900. 5. vydání, Praha: Linde Praha, 2006, s. 88.

[35] Plíva, S. K některým otázkam § 14 a § 15 obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2005, č. 9, s. 4.

[36] Preklad Michal Schmidt.

[37] Preklad Michal Schmidt.

[38] Heller, J. Krámský institor. Právník, 1895, ročník XXXIV., s. 233.

[39] Hermann - Otavský, K. Všeobecný zákoník obchodní a pozdější normy obchodního práva v zemích historických. Praha: Nákladem Československého Kompasů, 1929, s. 103: „Odkázat je nutné ešte k ustanoveniam občianskeho zákona § 1030 a § 1031, ktoré, pokiaľ ide o obor obchodnej plnej moci, sú derogované, ale zostávajú inak, pre pomery neobchodné, v platnosti.“

[40] Malovský - Wenig, A. Příručka obchodního práva. Praha: Československý kompas, 1947, s. 159.

[41] K tomu Heller, J. Krámský institor. Právník, 1895, ročník XXXIV., s. 240: „Plná moc institora zakladá sa na vôli a síce na súkromnoprávnej vôli princípálovej. Zákon len predpokladá, že princípál tomu, koho za institora ustanovil, tým tiež dal a dať chcel zmocnenie k obvyklým konaniam. Z toho vyplýva, že je na princípálovej vôli, aby túto plnú moc institora buď obmedzil, alebo zrušil - alebo aj rozšíril.“ Osobne ma zaujala otázka rozšírenia ako ju uvádza Heller v tomto článku na s. 242: „Že plná moc krámskeho institora bola rozšírená cez medze čl. 50. z. obch., bude zákazník právom z toho vyvodzovať, keď obchodný pomocník koná právne konania čl. 50. presahujúce napr. keď taký tovar kupuje pri vedomí princípála, bez toho, aby tento jemu v tom bránil.“

[42] Porovnaj Hermann - Otavský, K. Všeobecný zákoník obchodní a pozdější normy obchodního práva v zemích historických. Praha: Nákladem Československého Kompasů, 1929, s. 103: „Dálej je

nutné si uvedomiť, že článku 50 môže sa dovolávať len tertius poctivý a normálne dbalý, nie teda ten, kto vedel alebo aspoň musel vedieť o nedostatku plnej moci osoby v miestnosti prítomnej.“

[43] Porovnaj Randa, A. Soukromé obchodní právo rakouské. Sešit I. a II. Praha: Nakladatel J. Otto, 1902, s. 151: „Ustanovenie čl. 50 toto môže sa výslovnou a očividnou výhradou, napr. pribitým nápisom, výstrahou v obchodnej miestnosti atd. vylúčiť.“

[44] Švestka, J. a kol. Občiansky zákoník. Komentár. 10. vydanie, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 223.

[45] Malovský - Wenig, A. Příručka obchodního práva. Praha: Československý kompas, 1947, s. 147.

[46] Malovský - Wenig, A. Příručka obchodního práva. Praha: Československý kompas, 1947, s. 148.

[47] Štepina, J. Obchodníci a obchodní společnosti. Praha: Nakladatel J. Svoboda, 1935, s. 144.

[48] Eliáš, K. Prokura. Bulletin advokacie, 1993, č. 3 s. 23; Plíva, S. Právní jednání podnikatele.

Právo a podnikání, 1993, č. 9, s. 8; Bartošiková, M. Několik úvah o prokure. Obchodní právo, 2000, č. 8, s. 3.

[49] Pelikánová, I., Komentář k obchodnímu zákoníku. 1. díl (§ 1 - 55). 4. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 187.

[50] Ustanovenie § 76 ods. 1: „Ak má byť prokúra udelená len pre niektorý z niekoľkých závodov toho istého podniku, je potrebné v udelení podniku to výslovne označiť.“

[51] K tomu porovnaj Malovský - Wenig, A. Příručka obchodního práva. Praha: Československý kompas, 1947, s. 153: „Praxe i theorie často připúšťa, aby principál, ktorý vedie viac závodov pod rôznymi firmami, zriadil prokuristu len pre jeden z týchto závodov napr. len pre hlavný, alebo len pre odštepny závod, ak sa vedú tieto závody pod rôznymi firmami.“

[52] Správne sa v tomto prípade hovorí o zmocnení. K tomu porovnaj Malovský - Wenig, A. Příručka obchodního práva. Praha: Československý kompas, 1947, s. 147: „Definícia prokúry, obsiahnutá v čl. 41 ods. 1 VOZ, nie je potiaž správna, že hovorí o príkaze namiesto o zmocnení, ktoré u prokuristu nemusí sa s príkazom kryť, čo plynie z povahy veci a najmä z ustanovenia čl. 43 VOZ.“

[53] Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 31. 3. 1927, Rc 6950, R I 184/27: „Jednateľ nemôže byť súčasne prokuristom.“ alebo rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 5. 4. 1929, Rc 8824 R I 67/29: „Spoločník, ak nie je jednateľom, môže byť prokuristom.“

[54] Bartošiková, M. Několik úvah o prokure. Obchodní právo, 2000, č. 8, s. 8.

[55] Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 1. 4. 1924, Rc 3662, R I 236/24: „Odporovalo by zmyslu čl. 86 ods. druhý, č. 4 obec. obch. zák., aby spoločníkovi, ktorý zo zastupovania bol vylúčený, aj napriek tomu umožnené bolo zastupovať spoločnosť, hoci aj v obmedzenej miere (čl. 42 obec. obch. z.) okžukou, udelením prokúry. Spoločníkovi zo zastupovania spoločnosti vylúčenému nemôže byť udelená prokúra.“ alebo podľa I. Pelikánovej: „Medzi ustanovením § 85 ObchZ a § 14 ObchZ je možné vidieť v tomto smere nezlučiteľnosť. Úplne rovnaký problém však môže vzniknúť, ak členovia predstavenstva oprávnení za predstavenstvo konať udelia generálnu plnú moc inému členovi predstavenstva, ktorý za neho oprávnený konať nie je.“ K tomu porovnaj Pelikánová, I., Komentář k obchodnímu zákoníku. 1 díl (§ 1 - 55). 4. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 191.

[56] Obdobná úprava platila u spoločnosti s ručením obmedzeným podľa zákona č. 58/1906 ř. z., o spoločnostech s ručením obmedzeným. Porovnaj tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 24. 9. 1924, Rc 4177, R I 757/24: „Z predpisu § 35 a § 28 zák. č. 58/1906 ř. z. plynie jasne, že valné zhromaždenie sa uznáva len zásadne, či má byť prokúra zriadená, a že ustanovenia prokuristu zostaveno je jednateľom, pokiaľ zmluva spoločenská nemá predpis odchylný.“

[57] Vid' pozn. č. 52 s. 7.

[58] Malovský - Wenig, A. Příručka obchodního práva, Praha: Československý kompas, 1947, s. 203.

[59] VOZ stanovil v čl. 42, že prokúra oprávňuje prokuristu ku každému konaniu spojenému s prevádzkovaním obchodnej živnosti a ku každému právnomu konaniu pred súdom i mimo súd s tým, že nahradzuje každú zvláštnu plnú moc požadovanú zákonom a že dáva právo k príjmaniu a prepúšťaniu zamestnancov. Stredný ObčZ uvádzal, že udelenie prokúry zmocňuje ku všetkým úkonom, ku ktorým dochádza pri prevádzke akejkolvek podnikovej činnosti, aj keď je k nim ináč potrebná zvláštna plná moc. ZMO stanovil podobne, že sa jedná o zmocnenie ku všetkým úkonom, ku ktorým dochádza pri prevádzke podnikovej činnosti zmocniteža, aj keď je k nim ináč potrebná

zvláštna plná moc. Túto dikciu prevzal aj HZ.

[60] Bartošíková, M. Několik úvah o prokuře. Obchodní právo, 2000, č. 8, s. 11.

[61] Plíva, S. Právní jednání podnikatele. Právo a podnikání, 1993, č. 8, s. 7.

[62] Eliáš, K. Etuda o prokuře, Právník, 1993, č. 5, s. 431.

[63] Marčanová, J. In Dědič, J a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Praha: Prospektrum, 1997, s. 62.

[64] Eliáš, K. Etuda o prokuře. Právník, 1993, č. 5, s. 435.

[65] Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 19. 12. 1931, Rc 11289, R I 994/31: „Vnútorne pomery medzi principálom a prokuristom nemusia byť príkazom v technickom zmysle, môže byť aj zmluva služobná, a potom je prokurista obchodným pomocníkom, alebo zmluvou spoločenskou, alebo zvláštnou zmluvou svojho druhu.“

[66] Bartošíková, M. Několik úvah o prokuře. Obchodní právo, 2000, č. 8, s. 10.

[67] Pelikánová, I., Obchodní právo. I.díl, Praha: ASPI, 2005, s. 317: „Zákonnú formuláciu nie je možné výkladom rozšíriť tak, že by sme považovali zápis za konštitutívny, za predpoklad vzniku oprávnenia zastupovať. Jedná sa skutočne len o účinky voči tretím osobám, o účinky už predtým vzniknutého zástupného vzťahu.“

[68] Eliáš, K. Etuda o prokuře. Právník, 1993, č. 5, s. 431.

[69] Rozhodnutie Vrchného súdu zo dňa 28. 2. 2000, sp. zn. 7 Cmo 55/1999: „Jednateľ je štatutárny orgán konajúci menom spoločnosti s ručením obmedzeným, zatiaľ čo prokurista je zástupcom spoločnosti konajúcim za spoločnosť (v rámci úkonov týkajúcich sa podniku). U jednateľa spoločnosti s ručením obmedzeným sa do obchodného registra zapisuje spôsob, akým koná menom spoločnosti, zatiaľ čo u prokuristu sa zapisuje len spôsob jeho podpisovania za spoločnosť (spôsob, akým koná svoj podpis), a len ak je prokuristov viac, zapisuje sa určenie, či ide o prokúru samostatnú alebo spoločnú. Za spôsob podpisovania prokuristu teda nie je možné považovať údaj o tom, že podpisuje spoločne so štatutárnym orgánom.“

[70] Obdobne viz odpoveď na dotaz: Jednání jménem akciové společnosti. Právní praxe v podnikání, 1995, č. 1, s. 34.

[71] Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 11. 10. 1929, Rc 9262, R I 629/29: „Podľa napadnutého uznesenia znamená firmu buď len sám terajší jediný jednateľ alebo prokurista, tento však len kolektívne s podpisom jednateľa. Nejde tu o obmedzenie práva jediného jednateľa znamenať firmu, pretože tento jednateľ sám firmu je oprávnený znamenať, ale ide o obmedzenie práva prokuristu k znamenaniu firmy, ktoré, nie je v zákone zapovedané.“ alebo rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 22. 2. 1930, Rc 9682, Rv I 213/30: „Zásada neobmedziteľnosti prokúry platí len po stránke jej objemu, nie však čo do spôsobu jej výkonu. V tomto smere môže byť prokurista obmedzený nielen spoluprokuristou, ale aj osobou inou.“

[72] K. Eliáš a kol. Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od r. 1900. 5. vydání, Praha: Linde Praha, 2006, s. 85.

[73] Bejček, J. Pět letmých pozastavení nad poslední loňskou novelou obchodního zákoníku. Právní rozhledy, 2005, č. 11, s. 397.

[74] Plíva, S. K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2005, č. 9, s. 2.

[75] Publikované In Soudní judikatura, 2002, č. 4, s. 288 pod označením SJ 68/2002.

[76] Heller, J. Krámský institor. Právník, 1895, ročník XXXIV., s. 239.

[77] Kotásek, J. Směnečné právo. Komentář k čl. I zákona směnečného a šekového. Praha: Prospektrum, 2006, s. 65.

[78] Ustanovenie čl. 44 VOZ stanoví, že prokurista podpisuje tak, že pripojí k firme dodatok označujúci prokúru a svoje meno. Pri kolektívnej prokúre pripojí každý prokurista svoje meno k podpisu firmy opatrenému týmto dodatkom.

[79] Štepina, J. Obchodníci a obchodní společnosti, Praha: Nakladatel J. Svoboda, 1935, s. 146.

[80] Malovský - Wenig, A. Příručka obchodního práva. Praha: Československý kompas, 1947, s. 154.

[81] Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 8. 1. 1931 Rc 11 328 Rv I 2001/31, Vážny 31, XIV.a:36.

[82] Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 20. 6. 1931 Rc 10 890, Rv I 947/31, Vážny. 31, XIII.a:863.

- [83] Ustanovenie § 77 stredného ObčZ stanoví, že prokurista podpisuje tým spôsobom, že k názvu podniku pripojí dodatok označujúci prokúru a svoj podpis.
- [84] Bejček, J. O střetu zájmů podnikatelů a jejich manažerů. Právní rozhledy, 2004, č. 13, s. 495.
- [85] Jablonka, B. Podpis na zmenke z pohľadu viazanosti konajúcich osôb. Právne rozhľady, 2003, č. 8, s. 428.
- [86] K. Eliáš a kol. Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od r. 1900. 5. vydání, Praha: Linde Praha, 2006, s. 79.
- [87] Porovnaj § 85, 101, 133, 191, 243 a 245 ObchZSR.
- [88] Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 1. 12. 2000, sp. zn. 2 Cdo 112/01: „Zo skutočnosti, že v zmluve je ako účastník zmluvy označená organizačná zložka existujúcej právnickej osoby (obchodnej spoločnosti), nemožno dospieť k záveru, že ju uzavrela organizačná zložka vo svojom mene a nie v mene právnickej osoby, ktorej je zložkou. Rozsah oprávnenia osoby, poverenej určitou činnosťou pri prevádzkovaní podniku robiť, právne úkony, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza, nie je možné vnútornými predpismi obchodnej spoločnosti s účinkami voči tretím osobám obmedziť.“
- [89] Patakyová, M. In Patakyová, M. a kol. Obchodný zákoník. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 37.
- [90] Patakyová, M. In Patakyová, M. a kol. Obchodný zákoník. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 37.
- [91] Fekete, I. Obchodná spoločnosť s ručením obmedzeným. Bratislava: EPOS, 2004, s. 536.
- [92] Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 8. 10. 1997, sp. zn. 6 Obdo 158/97: „Z postavenia vedúceho obchodného oddelenia podniku vyplýva aj jeho splnomocnenie robiť v mene podnikateľa právne úkony v obchodnom styku pri tejto činnosti obvyklé. Uzatváranie kúpnych zmlúv o kúpe tovaru, ktorý slúži na podnikanie podnikateľa, nepochybne medzi takéto úkony patrí.“
- [93] Ovečková, O. a kol. Obchodný zákoník. Komentár. 1.diel. Bratislava: IURA EDITION, 2005, s. 52 - 53.
- [94] Suchoža, J. a kol. Obchodný zákoník a súvisiace predpisy. Komentár. Bratislava: EUROUNION, 2003, s. 59.
- [95] Vid'. pozn. č. 50.
- [96] Dôvodová správa k legislatívnemu návrhu obchodného zákoníka uverejnená na www.juristic.cz.
- [97] Porovnaj čl. 53 VOZ: „Prokurista alebo obchodný zmocnenec nemôže bez princípálovho povolenia preniesť na iného prokúru alebo obchodnú plnú moc.“ a § 78 stredného ObčZ: „Prokúru nie je možné preniesť na niekoho iného.“
- [98] Dôvodová správa k legislatívnemu návrhu obchodného zákoníka uverejnená na www.juristic.cz.
- [99] Dôvodová správa k legislatívnemu návrhu obchodného zákoníka uverejnená na www.juristic.cz.
- [100] „Podnikateľa zaväzuje právne konanie, pri ktorom jeho zástupca prekročil svoje oprávnenie, len pokiaľ podnikateľ prekročenie schváli. Ak nesúhlasí s prekročením, oznámi to bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o tom dozvedel, osobe s ktorou bolo konané. Ak tak neučiní, platí, že prekročenie schválil. Takýto následok však nenastane, pokiaľ osoba, s ktorou bolo konané, mala a mohla z okolností prípadu bez pochybností poznať, že zástupca svoje oprávnenie zrejme prekračuje.“
- [101] Dôvodová správa k legislatívnemu návrhu občianskeho zákoníka uverejnená na www.juristic.cz.
- [102] Dôvodová správa k legislatívnemu návrhu občianskeho zákoníka uverejnená na www.juristic.cz.

Další články:

- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Právo společníka na informace v s. r. o.: silný nástroj kontroly, ale ne bez hranic](#)
- [Kupní smlouva k nemovité věci bez určení kupní ceny: Nejvyšší soud koriguje katastrální praxi](#)
- [Společnost s podíly 50:50 - právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost - prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Jak soutěžní právo reaguje na pohlcování startupů technologickými giganty aneb fenomén vražedných akvizic](#)